

**ЗАҲИРИДДИН
МУҲАММАД
БОБУР**



Китоб-салоҳ



ТОШКЕНТ
АБДУЛЛА КОДИРИ
НОМИДАГИ
ХАЛҚ МЕРОСИ
НАШРИЁТИ

Бобур. Заҳириддин Муҳаммад.
Китобу-с-салот/Масъул муҳаррир А. Рустам/.— Т.: А. Қодирий номидаги халқ мероси нашриёти, 1993; 72 б.

Буюк бобокалонимиз Заҳириддин Муҳаммад Бобурнинг ижоди ниҳоятда серқирра. Киши ҳам маънавий, ҳам жисмоний жиҳатдан пок ва мукамал бўлиши керак — ул зотнинг ўзларидан кейинги авлодларга қолдирган бой адабий меросларининг асосий ғояси мана шу. Қўлингиздаги «Китобу-с-салот» — «Намоз китоби» бунга яққол далилдир. Гарчи бошлари бир умр қувғинлик ва мусофирлик ташвишларидан чиқмаган эса-да, гоҳ таҳорат, гоҳ таяммум билан ўзларини пок тутиб, мусулмонлик фарзу суннатини адо этганлари устига, келажак авлодлар учун яна бу даъватномани ҳам ёзиб қолдирганлари учун биз асрлар оша бобомиз Бобурнинг руҳи покларни ҳурмати китобнинг ҳар сатрини кўзга тўтиё қилиб ўқимоғимиз лозиму вожибдир.

Бабур, Заҳириддин Муҳаммад. Книга о намазе.

Нашрга тайёрловчи: Саидбек ҲАСАН
Масъул муҳаррир: Алибек РУСТАМ
Муҳаррир: Амир ФАЙЗУЛЛА

ББК 86.38

0403000000—47
Б М 361(04)—93 71—93

© Абдулла Қодирий номидаги халқ мероси нашриёти, 1993 йил.

ISBN 5-86484-090-4

БИ-СМИ-Л-ЛАҲИ-Р-РАҲМОНИ-Р-РАҲИМ

Бобур эмди дегил икинчи фарз,
Дейилур сўзни анда қилғил арз.

Бу икинчини бил намоз-дурур,
Бандадин тенгрига ниёз-дурур.

Кеча кундузда вақти беш бўлмиш,
Уэр эмас мунда ҳеч нима, ҳеч иш.

Бил-ки бу фарзда фаройиз¹ бор,
Яна бор вожибот-у² суннатлар.³

Мустаҳаб-лар-дур-у⁴ адаб-лар-дур,
Шаръ аҳли аро муқаррар-дур.

НАМОЗДИН ТАШКАРИҒИ ОЛТИ ФАРЗНИНГ БАЕНИ

Фарз ўн ики-дур намозда бил,
Билибон ҳар бирини йерида қил.

Олтисин бил намоз хорижида,⁵
Яна олтисини намоз ичийда.

Нечаси шарт-дур булардин бил,
Яна бир нечасини рукн дегил.

НАМОЗ ФАРОЙИЗИНИНГ БАЕНИ

Олти хорижни бурна⁶ арз қилай,
Сўнгра шарҳ ул олти фарз қилай.

Шарти аввал-ки ул таҳорат-дур,
Бил бул уч фарздин иборат-дур.

¹ Фаройиз (бирл. фариза) — фарз (шариатта қилинсин деб буюрилган) бўлган амаллар. ² Вожибот (бирл. вожиб) — «қил!» деб буюрилганига бироз шубҳа бўлган амал. ³ Суннат — Расулиллоҳнинг доим қилиб юриб бир ё икки мартагина тарк қилган амалидир. ⁴ Мустаҳаб — Расулиллоҳнинг баъзан қилиб, баъзан қилмаган амалларидир. ⁵ Хориж — ташқари. ⁶ Бурна — олдин, аввал.

Бири йер, бири тўн, бири сув-дур,
Ул ўн иккидан учи ушбу-дур.

Бу таҳорат баданда дағи керак,
Тўрт ўлур фарз анинг била бешак.

Фуқаро фарзларни-ким атамиш,
Покликда фариза уч санамиш.

Дема-ким бирини унутуб-турлар,
Танни-йу тўнни бир тутуб-дурлар.

СУНИНГ МАСОЙИЛИ

Чун ариғлиғ бори бўлур судин,
Бурна сунинг таҳоратини дейин.

Бил масойилни жаҳл ила сўрғон,
Бир равон су-дурур яна турғон.

Бўл оқар су ақаллидин⁸ огоҳ,
Ким оқарда оқизса бир пар-и коҳ⁹

Бу сунни тоҳир-у мутаҳҳар¹⁰ бил,
Ҳар нима йур эсанг бу суда йувғил,

Лек оқар суда бор-дурур игирим,
Нимани анда йумасун ҳеч ким,

Гар нажосат била ўлукса кўрур,
Бу оқар суда анда ҳукм бу-дур

Гар сунинг нисфи¹¹ ё кўпига тегар,
Су ариғсиз-дур андоқ ўлса агар.

Яна турған сунинг ақаллини бил,
Бу-дурур айтайин, сен эшиткил.

Гар бу сунинг мураббаъ¹² ўлса йери,
Бўлса анинг муҳити¹³ қирқ қари,

Шаръ эли дер муни даҳ дар даҳ,¹⁴
Бу оқар судек ўлди, бўл оғаҳ.

Деди бу газни шаръ йетти тутам,
Бу масоҳа¹⁵ гази-дур, эй ҳамдам.

Гар мудававар¹⁶ кўрунса бу су йери,
Теграси керак ўтуз олти қари.

Гар узун су эса масоҳат¹⁷ қил,
Йуз қари бўлса хуш таҳорат қил.

Арзи¹⁸ ҳам бир қари керак бўлғай,
То бу сувлар киби демак бўлғай.

Ушбулар умқи¹⁹ бил етар бу қадар,
Йери кўрунмагай сув олсанг агар.

Арзи ул-дур-ки ҳар сувни кўрсанг,
Тул²⁰ ила арзини йиғиштурсанг.

Даҳ дар даҳча бўлса пок-дурур,
Анда ҳар-не йусанг не бок-дурур.

Ушбу сулар-ки мен баён эттим,
Борининг ҳукмини аён эттим.

Лавн,²¹ ё таъм, ёхуд ис бирла,
Мутагаййир²² эса, нажас бирла.

Билингиз ушбу сунни ариғсиз,
Ижтиноб²³ айлангиз гар ариқсиз.

Су кириб чиқса, кетса тағйири,
Аририда бу бўлди тадбири.

Гар нажас тушса ўзга суларға,
Не-дурур шаръ ҳукми буларға.

Анда тағйир лозим эрмас-тур,
Нажас ўлмоқға андаки бас-дур.

Бўлса бу суда бир ўлук ҳайвон,
Бўлмагон бўлса анда хун равон.

Йо су ҳайвонларидин ўлса суда,
Ушбуларнинг ўлуғи бўлса суда:

Чибин-у пашша-ву чаён янглиғ,
Бақа-ву панжпойа-ву балиғ,

Бу су бўлмас нажас, бўлунг оғаҳ
Неча-ким бўлмаса даҳ дар даҳ.

⁷ Масойил (бирл. масъала) — масъалалар. ⁸ Ақалли — энг кам мейёр, минимум. ⁹ Пар-и коҳ — сомон донаси. ¹⁰ Мутаҳҳар — тоза, тозаланган. ¹¹ Нисф — ярим. ¹² Мураббаъ — квадрат, тўртбурчак. ¹³ Муҳит — қуръ жов. ¹⁴ Даҳ дар даҳ — ўнга ўн. ¹⁵ Масоҳа — сатҳ.

¹⁶ Мудававар — думалоқ, доира шаклида. ¹⁷ Масоҳат — ўлчаш. (сатҳ-ни). ¹⁸ Арз — эн, бўй. ¹⁹ Умқ — чуқурлик. ²⁰ Тувл — узунлик. ²¹ Лавн — ранг. ²² Мутагаййир — ўзгарган. ²³ Ижтиноб — қочини, четлашини.

Гар ғадирега²⁴ кирса оқар су,
Йойилиб борса, анда су ҳар сў.

Бир нажосатқа етти су ногоҳ.
Лек бўлмай-дурур даҳ дар даҳ.

Пок эмас ушбу кўл суи билингиз,
Зинҳор у судин ҳазар қилингиз.

Ҳар иачон ул ғадир-ким тўлғай,
Орир ул чоғ-ки су равон бўлғай.

Шаръ ҳаммом суини деди пок,
Ҳар-не бу су билан йусанг, не бок.

Бўлса бу су нажаслиғи зоҳир,
Су кириб чиқғач-ўқ бу су арир.

Су оқиб кирса, олсалар йеридин,
Йо равон бўлса тошибон йеридин.

Бўлур оқар су ҳукмида бу су,
Ўзга ҳар нима йур эсанг, кел йу.

Одамий оғзи суйи тоҳир-дур,
Бил-ки, ул тоҳир-у мутаҳҳар-дур.

Гар жанаб²⁵ бўлсун-у агар кофир,
Билга-сен оғзи суйини тоҳир.

Билга-сен-ким ҳалол ҳайвоннинг,
Сури пок ўлди-йу ҳам инсоннинг.

Ҳар нима-ким этин йеса бўлмас,
Сурини ҳам ариғ деса бўлмас.

Лек билгил-ки, сур-и бағалу²⁶ эшак,
Бўлди машқук²⁷ мунда йўқ-дур шак.

Сокин-и байт²⁸ ила сибоб²⁹ туйур,
Сури макруҳ шаръ эли деб-дур,

Мисли сичқон, яна мушук, яна мор,
Қарчиғой бирла лочин-у шунқор.

Гар товуқ-дур чароий, эй доно,
Сури макруҳ-дур шарифат аро.

НАМОЗ УТАР ЕРНИНГ МАСОЙИЛИ

Эмди йернинг таҳоратин айтай,
Шаръ элининг иборатин айтай,

²⁴ Ғадар — кўлмак. ²⁵ Жанаб — ювиқсиз. ²⁶ Бугул — хачир. ²⁷ Маш-
қук — шубҳали. ²⁸ Сокини байт — уйда яшовчи. ²⁹ Сибоб — ҳайвон.

Пок йерда намоз қилғай-сен,
Бўлмаса эҳтироз³⁰ қилғай-сен.

Сажда йери икки аёқ йер-и пок,
Бўлса ўзга ариғсиз ўлса не бок.

Йерга гар бир нажосате етти,
Қуруди ул йер-у асари кетти.

Дема ул йерни-ки ариғсиз-дур,
Ўта анда намоз-и жоиз-дур.

Лек мунда тайаммум³¹ айламагил,
Шарънинг йўлини кам айламагил.

Йағоч-у ўт-ки ерда-дур қойим,
Хишт-ким ерда фарш эрур дойим,

Гар ушоқ тош-у тоғ тасаввур қил,
Бари йер ҳукмида-дурур билғил.

Мисли мабраз³² томи-йу майхона,
Бўлса ҳар том бўлар каби ёна.

Анда макруҳ-дур намоз, билинг,
Бекароҳийят³³ ўзга йерда қилинг.

Гар мусалло³⁴ эса, бисот санга,
Анда мундоқ-дур эҳтиёт санга.

Ариғ эрмас ёнида қилма намоз,
Бор намозинга ўзга йерда жавоз.³⁵

Масжид одобини қилай таълим,
Қилга-сен тенгри уйини таъзим.

Мунда мишқурма, мунда тукурма,
Балчиқ ўлса оёқларинг сурма.

Бок³⁶ эмас бўлса масжидинг манқуш³⁷
Анда сарф айласанг тиллов-у кумуш,

Лек ўз молинг анда сарф этгил,
Киши моли савоб эмас-тур бил.

Мунда сарф этгунча бу-дур авло,³⁸
Баҳра олса бу молдин фуқаро.

³⁰ Эҳтироз — тортиниш, сақланиш. ³¹ Тайаммум — таҳоратни қум ёки
кесак билан ушатиш. ³² Мабраз — ҳожат ери. ³³ Бекароҳийят — макруҳ
бўлмаган. ³⁴ Мусалло — жойнамоз. ³⁵ Жавоз — рухсат. ³⁶ Бок — хавф,
қўрқинч. ³⁷ Манқуш — нақшланган, зийнатланган. ³⁸ Авло — яхшироқ,
умумий.

Масжид-у томми ҳукми бир-дур бил,
Томмийдин иқтидо³⁹ раво-дур бил.

КИЙГУЛУК МАСОЙИЛИ

Тўн-ки айтилди сатр-и аврат-дур,⁴⁰
Фарз-дур, билмаги зарурат-дур.

Доимий фарз-дур-ки қилдим арз,
Лек ариғлиғи-дур намозда фарз.

Ёпмоғи эрга келса иликтин,
Тизгача фарз бўлди киндикдин.

Киндикнинг бил эмас-турур дохил,
Тизни авратға лек дохил бил.

Бил-ки хотунға ёпмоқ ўлди борин,
Қадам-у⁴¹ юз-у кафдин ўзгаларин.

Гар канизак-дурур шарифатда,
Эр киби бўлди сатр-и авратда.

Лек билғил-ки орқаси-йу қорин,
Ёпмоғи фарз бўлди ушбуларин.

Бу ёпинчи керак-дурур андоқ,
Ким билинмаса остида қаро-оқ.

Гар мусаллоға аврат очилса,
Рубъидин озроқ эрканин билса,

Ул мусалло намози-дур жойиз,
Бу масойилни ёд тутгайсиз.

Мустаҳаб-дур ёпинчи ёпмоғлиқ,
Тан била катфларини ёпмоғлиқ.

Бил-ки, дебо⁴² била қизил нима,
Эрга макруҳ-дур кийай дема.

Шаръни қил риъойат, эй ҳамдам,
Қилма абришўмин⁴³ мусалло ҳам.

Гар тўнунгға нажосате йетти,
Шаръ билгил мунга не ҳукм этти,

Гар нажосат ғализ-дур анда,
Билга-сен ҳукмини айтқанда.

Бўлса дирҳамча бил-ки маъфў дур,
Хоҳ йудурма, хоҳ ани йудур.

Ҳар нажосат-ки, жирм⁴⁵ бор анда,
Вазни дирҳам-дур эътибор анда.

Бу дирам вазини дейин ёд ол,
Қилдилар эътибор бир мисқол.

Йўқса яссилиғи мурод-дурур,
Ханафийға бу эътиқод-дурур,

Бу дирам арзи-ким битиб-турлар,
Арз-и каф эътибор этиб-турлар.

Гар нажосат хафифа-дур⁴⁶ анда,
Тут қулоқ ҳукмин айтайин банда.

Бўшмас ул рубъидин агар кам-дур,
Масъала билмаганга кўп ғам-дур.

Ҳар киши-ким намозни қила-дур,
Ҳар нима-ким анинг била буйла-дур.

Гар нажосат тегар не-дур ҳукми,
Билга-сен тўн киби эрур ҳукми.

Лек тан бирла тўндағиларида
Бўлмаса бир дирамча бу борида.

Теккан ўлса хафифа, эй ҳамдам,
Васланинг рубъидин керак-тур кам

Бил тан бирла тўну жойнамоз,
Нечук ўлур нажас эшитгил роз.

Гар ҳақиқий нажосате-ки тегар,
Қолғай андин буларда ранг-у асар.

Йўқмаса ҳеч нима буларға не бок,
Ул замон ушбуларни билгил пок.

Ул нажас нима текса нечук экин,
Ҳукм анга шаръда не турлуг экин

Гар нажосатдин ўлса ул намлиқ,
Бил ҳақиқий киби-йу йуғил ариқ

³⁹ Иқтидо — тақлид. ⁴⁰ Сатри аврат — баданинг уятли ерлари ёпин-
чиги. ⁴¹ Қадам — оёқнинг тўпуқдан қуйи қисми. ⁴² Дебо — безаклик,
жимжимадор ипакли кийим. ⁴³ Абришўм — ипак.

⁴⁴ Маъфў — авф қилинган, кечирилган. ⁴⁵ Жирм — модда ҳажми,
⁴⁶ Хафифа — енгил.

Йўқса керак сиройате⁴⁷ анда,
Томса су ул ариғни сиқғанда.

Гар нажас бўлса қуруқ ул ариқ,
Анда қуруқ керак сиройатлиқ

НАЖОСАТНИНГ АВВАЛҒИ ҚИСМИНИНГ БАЕНИ

Бил нажосат икки қисм-дурур,
Бирисига ҳақиқий исм-дурур.

Бу ҳақиқий ҳам икки қисм эшит,
Бир ғализа, бирин хафифа айит.

Қайси-дур бу ғализа дей бир-бир,
Йиринг-у қон-дурур, яна чоғир.

Ул йиринг қонға ҳукм бу бўлғай,
Ким алар ноқиз-и вузув⁴⁸ бўлғай.

Бўлса маъкул⁴⁹ гар бўғузланғон,
Бил-ки тоҳир-дурур анга ич қон,

Пашша-ву бурга бирла бит қони,
Неча кўп бўлса бил ариғ они.

Бил-ки ҳар навъ қурт ила ҳашарот,
Оқмаса қони дей ариғ анга от.

Ғайр-и маъкул ғойит-у⁵⁰ булин⁵¹
Бил ғализ, эшит бу эл қавлин.

Маёқ-у⁵² тезак-у яна қумалоқ,
Бўлса ҳар қайсидин эрур мундоқ.

Товуқ-у қоз-у батға⁵³ бу-дур ҳол,
Бил бу учга ғализа-дур беҳол.

Ҳар нима-ким ҳалол бўлса эти,
Бавлини шаръда хафифа битти.

Ҳар нимага сут-у тер-у сўлакай,
Сури ҳукмида-дур санга айтай.

Ғайр-и маъкул⁵⁴ қуш сонги⁵⁵ не эмиш,
Бил ани шаръ эли хафифа демиш.

Ейилур қуш сонгини бил бу шиқ,⁵⁶
Йамон идлиқ гар ўлмаса де ариқ.

Бил нажас нимани нечук йуйулуру,
Не йўсунлуқ йуйулса пок бўлуру.

Бўлса маръий⁵⁷ нажосат анда нетар,
Су била айбини кетурса йитар.⁵⁸

Йо равон нима бўлса су янглиғ,
Бил мутаҳҳар ани гар ўлса ариғ.

Ҳукме ўлса нажосат эшитгил,
Ани қилмас изола⁵⁹ бу нима бил.

Мисли шамшир-у кўзгу бирла пичоқ,
Аритур ушбуларни бил туфроқ.

Бўлса кафш-у ўтукда бу маръий,
Туфроқ ани кетаргач-ўқ ариди.

Гар кўрунур нажосат ўлмаса бил,
Бу йўсунлуқ-ки дер-мен ани йугил:

Гар бадан-дур йугай-сен уч навбат,
Ул йумоқ-ким субуғ⁶⁰-дур анга от.

Сиқилурни бу уч доғи уч сиқ,
Сўнгғи сиқмоқни сиқға-сен қаттиқ.

Сиқа олмас нима йумоғини бил,
Бўлди уч турлуг айтай эшитгил.

Бири ул-дур-ки су нуфуз⁶¹ этмас,
Жисмининг аросига су етмас.

Мисли чиний била мис олоти,
Бор бу ҳукм ушбулар мисолоти.

Бил-ки тан ҳукмида-дурур булар,
Тандек уч қатла қуйға-сен сулар.

Яна ҳар-ким нуфуз этар анга су,
Ани бу навъ, эй мусаллий йу.

Мисли чармина⁶²-ву яғоч-у сафол,
Ҳар-не-ким сув нуфуз этар бу мисол.

Уч йувубон, уч қурут-ки пок бўлуру,
Масъала билмаган ҳалок бўлуру.

⁴⁷ Сиройат — сингиш. ⁴⁸ Вузу — таҳорат. ⁴⁹ Маъкул — ейиладиган, емиш. ⁵⁰ Ғойит — нажас, ақлат. ⁵¹ Бул — сийдик. ⁵² Маяқ — туя қумалоғи. ⁵³ Бат — ўрдақ. ⁵⁴ Ғайр-и маъкул — еб бўлмас. ⁵⁵ Сонг — қуч тезағи. ⁵⁶ Шиқ — иккидан бири.

⁵⁷ Маръий бўлмоқ — кўринмак. ⁵⁸ Йитмак — йўқолмоқ. ⁵⁹ Маръий — қаранг: ⁵⁷ изоқ. ⁶⁰ Субуғ — тўлиқ ювиш. ⁶¹ Нуфуз — таъсиркор. ⁶² Чармина — чармли.

Бу қуруғмоғни ким-ки ул сурғай,
Ойат ул-дур-ки томмоғи турғай.

Яна мисли гилем бирла кийиз,
Бор буларни сиқардин эл ожиз.

Аримаслар билинг-ки ҳар суда,
Тун-кун боғлангиз оқар суда.

Ҳар тери ош йеса арир билгил,
Хоҳ кий, хоҳ ани мусалло қил.

Магар икки шарафдин ул бириси,
Бири одам, бири тўнгуз териси.

Нажас-ул-айн-дур тўнгуз билгил.
Андин ул муҳтариз,⁶³ бу сўз билгил.

БАДАН ТАҲОРАТИНИНГ МАСОЙИЛИ

Яна билгил бадан таҳоратини,
Англағил шаръ эли иборотини,

Бу таҳорат-ки шаръ ишорати-дур,
Бил нажосатнинг ул изолати-дур.

Икки йерингда бўлса ғоит-у бавл,
Гар дирамдин кўп ўлса бу-дур қавл.⁶⁴

Фарз билгил изолатини анинг,
Йуғил ани, эшит сўзумни менинг.

Дохил эрмас-турур дирамда вале,
Ғоит-у бавлнинг чиқар маҳали,

Вожиб ўлди дирамча бўлса йумоқ,
Суннат ўлди агар эрур озроқ.

Бавл,—у ғойитсиз этманг истинжо,⁶⁵
Бидъат ўлди бу янглиғ, эй доно.

ИСТИНЖОНИНГ АВВАЛҒИ НАВЪИНИНГ БАЕНИ

Бил ики турлуғ ўлди истинжо,
Бири будур эшитгил, эй барно!

Ўзни йурдин бурун арит, эй ёр,
Пок нима бирла орит зинҳор.

⁶³ Муҳтариз — ўзни эҳтиёт қилувчи, сақланувчи. ⁶⁴ Қавл — сўз. ⁶⁵ Истинжо — авратни поклаш.

Бил-ки макруҳ-дур неча нима,
Ул нима бирла пок этай дема.

Йегулук бўлмасун бу эмас ҳам,
Хурд-и ҳайвон керакмас-у хас ҳам.

Мисли нон-у қамиш била шиша,
Сўнгах-у терини (не) ки теша.

Пок қилмоққа ушбу ҳолатта,
Тош керак, йо кулуҳ⁶⁶ йо латта.

Йамон эрмас йағоче қуруқ бўлса.
Не кичик бўлса, не улуқ бўлса.

Не илик туфроқ-у не тан туфроқ,
Бўлмайин гард-у хок тўн уфроқ.

Зойил эт ҳар нечукки, кўнглунг арир,
Ададин хоҳ уч де, хоҳий бир.

ИСТИНЖО СУННАТЛАРИНИНГ БАЕНИ

Эмди суннатларини дей бир-бир,
Манга зоҳир эканни дей зоҳир.

Уч нима бирла ўзни аритқил,
Бирининг уч ёнини бу ҳукмида бил.

Агар ортуққа эҳтиёжинг бор,
Ададин тоқ асрағил зинҳор.

Йурни-йу аритурни жамъ этгил,
Шарънинг бу йўруғини эшитгил.

Ҳам йув, ҳам пок айла сўл бирла,
Қилма буларни рост қўл бирла.

Олатинг анда лек сўлда керак,
Аритур нима рост қўлда керак.

Йусанг ўзунгни томға йо йерга,
Сурт илгингни шаръ ишин терга.

ИСТИНЖОНИНГ ИККИНЧИ НАВЪИНИНГ БАЕНИ

Бу-дур иккинчи навъ истинжо,
Ким бурунроқ қилиб эдим ймо.

⁶⁶ Кулуҳ — кесак.

Аввал олдинги йу, сўнгра кейин,
Дейилур сўзни мундаларда дейин,

Суст қўй мақъадинги⁶⁷ йувар чоғда,
Қўйма бўш ўзни рўза бўлмоғда.

Рўзадор ўзни ихтиёт этсун,
Йувб қўпарда ўзини аритсун.

Бу йумоқда адад эмас маснун,⁶⁸
Қўнглунг ариса йумағил афзун.⁶⁹

Уч йуғунча бу су ғализ эмиш,
Лек тўртунчи бўлса пок демиш.

ИСТИБРО МАСОЙИЛИ

Чу дедим икки навъ истинжо,
Эмди айтали-ки не-дур истибро.

Эрга, хотунға мунн вожиб бил,
Қилғулук иш-дурур, мунн қилғил.

Тубидин учиға соғ уч навбат,
Йо йўтол уч-у секри уч каррат,

Йо бу-дур-ким неча қадам йуру йўл,
Йо бу-дур такйа қил босиб сўл қўл.

Бил-ки хотунға бу-дур истибро,
Сийсун-у латта қўйсун-у баржо.⁷¹

Қўйсун-у аёғини аёққа,
Чирмасун ихтиёт қилмоққа.

Латтани олсин-у йусун ўзини,
Қўнглида асрасун бу эл сўзини.

НАЖОСАТНИНГ ИККИНЧИ ҚИСМИНИНГ БАЕНИ

Бу ҳақиқий нажосат эрур-ким,
Васфини ҳукмини борин дедим.

Йана бир қисм-дур нажосатта,
Ҳукми анинг этидилар отта.

⁶⁷ Мақъад — кишининг ўтирадиган ери. ⁶⁸ Маснун — одатга кирган, одат бўлган. ⁶⁹ Афзун — ортиқ, кўп. ⁷⁰ Истибро — артиниш. ⁷¹ Баржо — жойига.

Мунга доғи бил икки қисмат-дур,
Бирисига муғаллаз⁷² от-дур.

Мужиб-и⁷³ ғусл бўлди икки қисм,
Ушбу қисм ичра бор яна неча исм.

Мужиб-и ғусл бир жанобат-дур,⁷⁴
Йана бир мужибига ҳайз от-дур.

Йана бир мавжаб-и нафосий⁷⁵ бил,
Барчасини қулоқ сол эшитгил.

ҲУСЛНИНГ АВВАЛҒИ МУЖИБИНИНГ БАЕНИ

Неча ишдин бўлур жанобат бил,
Бот дейин барчасини сен бот бил.

Йеридин мунфасил бўлурда маний,
Дафқ-и⁷⁶ шаҳват гар ўлса ул кишини.

Бил жунби⁷⁷ гарчи бе духул-дурур,⁷⁸
Мунда узринг қачон қабул-дурур.

Хатнагоҳига ғойиб ўлса боши,
Эрга, хотунға бўлди ғусл иши.

Мунда инзол лозим эрмас-тур,
Жанаб ўлмоқға ушбу иш басдур,

Уйқудин сўнгра бўлса ул зоҳир,
Мазй⁷⁹ ёхуд маний⁸⁰ эса, суға кир.

Магар ул мазй-ким уйумоғда
Боъисе бўлғай анга ул чоғда.

Эрга оқ-у қуйуқ-дурур бу чирк,⁸¹
Иси бор-дур биъайних⁸² гули зирк.

Бил-ки хотун манийси-дур бу шиқ,
Суйуқ ўлди-йу лавн⁸³ ичра сариқ.

ҲУСЛНИНГ ИККИНЧИ МУЖИБИНИНГ БАЕНИ

Мужиб-и ғусл бўлди ҳайз йана,
Ушбу мавжабни сен иккинчи сана,

⁷² Муғаллаз — ғализ бўлган. ⁷³ Мужиб — вожиб қилувчи. ⁷⁴ Жанобат — бўлганиш. ⁷⁵ Нафосий — туғишдан кейинги қон. ⁷⁶ Дафқ — тўкилиш. ⁷⁷ Жунб — яқинлашиш. ⁷⁸ Духул — кириш. ⁷⁹ Мазй — суюқлик. ⁸⁰ Маний — шаҳват суви. ⁸¹ Чирк — маний назарда тутилмоқда. ⁸² Биъайних — айван. ⁸³ Лавн — ранг.

Ҳайз хотунга қон-дурур-ки келур,
Уч тун-у кун муниг ақалли бўлур.
Аксар бўлди ўн кеча-кундуз,
Муни билмакта саъйлар кўргуз.

Бўлса ўндин зиёд, учидин кам,
Истиҳоза⁸⁴ бил они, эй ҳамдам.

Ул-ки одатда кўрса қон ҳар ранг,
Ҳайз-дур ани ўзга нима деманг.

ҲУСЛНИНГ УЧИНЧИ МУЖИБИНИНГ БАЕНИ

Эмди айтай нифос-ким не бўлур,
Тугса ўғлон бу қон-дурур-ки келур.

Ҳадди йўқ-дур ақаллининг онинг,
Аксари қирқ кун-дурур онинг.

Бу уч иш ғусли бил-ки фарз-дурур,
Қилмоғи элга мисли қарз-дурур.

ЖУНУБ ҲАЙЗ ВА НАФСО ҚИЛМАС НИМАЛАРНИНГ БАЕНИ

Беш нима қилма бўлсанг ариқсиз,
Ким жанабқа бу иш эмас жойиз.

Бир намоз-у тавоф-дур, яна бир,
Бўлма тенгри каломига зокир.

Яна бир бу-ки қилма мусҳаф масс,⁸⁵
Масжид ичра турарни қилма ҳавас.

Яна билгил-ки ҳойиз-у нафсо,
Иетти ишдур-ки қилмасун асло.

Ушбу бешдур, жимсо⁸⁶-у рўза йана,
Иетти иш бўлди барчасини сана.

Йўқ қазоси намозининг билсун,
Рўзасини вале қазо қилсун.

Бил-ки хотун чу мустаҳоза эса,
Ҳукм-и ҳайз ўлди ҳайз чоғи деса.

Ҳайз чоғи агар эмас билсун,
Журҳ-и сойил киби амал қилсун.

⁸⁴ Истиҳоза — ҳайз ҳукмидаги ҳолат. ⁸⁵ Қилма мусҳаф масс — Қур-
ғонни ушлама! ⁸⁶ Жимсо — жинсий алоқа.

ТҮРТ СУННАТИ ҲУСЛИЙНИНГ БАЕНИ

Бил-ки бу тўрт ғусл суннат-дур,
Ўзга ғусл ўлса мустаҳаб от-тур.

Жумъа-ву икки ғийд ила эҳром,
Арафа ғусли бўлди тўрт тамом.

Бил тирикларга ғусллар мундоқ,
Лек вожиб-дурур ўлукни йумоқ.

ҲУСЛНИНГ ФАРОЙИЗИНИНГ БАЕНИ

Бил-ки уч нима бўлди ғуслда фарз,
Қилайин барчасини бир-бир арз.

Бири оғизга сунни солмоқ-дур,
Йана сунни бурунга олмоқ-дур.

Бурун, оғизга онча су сургил,
Қангриғ-у, халқага су еткургил.

Бу-дур учунчи фарз бил муни,
Жумла-йи танга қил равон сунни,

Бу йумоқларда сен муболаға қил,
Қолса бир тук қуруқ ариқсиз бил.

ҲУСЛНИНГ СУННАТЛАРИНИНГ БАЕНИ

Ҳуслда бил-ки беш-дурур суннат,
Санга айтай борини сен тўхтат.

Бадангача икки илигни йўғил,
Танда бўлса нажост эт зойил.

Қил вузу ила ғусл учун ниййат,
Бори аъзога су қуй уч навбат.

Ушбу янглиғ де ғусл-у ҳайз-у нифос,
Ушмунга қилга-сен аларни қийос.

Лек хотун-ки бошқа сув сочқай;
Лозим эрмас-ки сочини ~~бўқай~~.

Ҳар қуруқ қолса туби пок эрмас,
Ургани қуруқ ўлса бок ~~қилмас~~.

Чирк агар бўлса тирноғинг ораси,
Ғуслда кетмаса анинг қораси.

Бўлса бу чирк мисли йоғ-у хамир,
Ушбулардин сув қилмаса таъсир,

Вожиб ўлди буларни дур этмак,⁸⁷
Ушбулар йерларига су етмак.

Узининг чирки бўлса бок эрмас,
Ғуслунга бил-ки ул зийон эрмас.

Ғуслнинг чеграсини билгил пок,
Сайаланға⁸⁸ етишмаса не бок.

Бил жанаб ғусл қилмасун филҳол,
Қилмасун албатта бир замон ихмол,⁸⁹

Сийсун ул, йо неча қадам йирусун,
Йо даме такйа қилсун, уйсун.

Дафъ бўлғай орада бўлса маний,
Дофиъи ушбу нечча бўлди, тани!

Гар қуруқ қолса санга андак йер,
Тут қулоқ шаръ аҳли мунда не дер?

Гар тегурсанг сунни анга бас-дур,
Йана ғусл ихтиёр эрмас-дур.

Мустаҳаб-дур илигини йеткурмак,
Жумла-йи аъзоға йеткуруб сурмак.

Ким-ки ҳаммомда суға кирса,
Лунги анинг ариғ эмас эрса,

Танни сурмакта ани ҳам сурсун,
Ариғач тан они ариғ кўрсун.

ВУЗУ НАВОҚИЗИНИНГ БАЕНИ

Бил-ки ҳукмини деб эрдим ики қисм,
Бирисига муғаллаз эди исм.

Йана ғайр-и муғаллаз-дур бил,
Ҳадас⁹¹ они дедилар эшитгил.

Бил-ки бу ноқиз-и вузу бўлди,
Қил вузу чун-ки санга бу бўлди.

Ики йердин не-ким бўлур зоҳир,
Қил таҳорат-ки бўлға-сен тоҳир.

Магар ул бил-ки илгаридин-дур,
Ноқиз эрмас-турур бу сўз чин-дур.

Йиринг-у қон, йана сариғ су,
Чиқсалар йерларидин айла вузу.

Йана бири оғиз тўла қай* бил,
Йана бир мастлиғ-дур эшиткил.

Балки ҳар навъ зойил⁹² ўлғач хуш,
Бўлди нуқсон вузуға, тутғил гўш.⁹³

Бўшамағай бўлса гар тўла ҳам,
Лек агар бўлса қусқанинг балғам,

Гар қай-у тукрукунгда кўрсанг қон,
Ранг-и ғолиб вузу топар нуқсон.

Уйқу-дур йана такйа чун қилсанг,
Эйла-ким такйа олса, йиқилсанг,

Йана бу-ким намозда кулса,
Ул кулуш қаҳқаҳа била бўлса.

Йана хотун йерига эр закари,
Тегса бўлди, вузулари синари.

Нечча-ким йўқ духул ила инзол,
Бўлди ноқиз вузуға, бу йод ол!

Йана бир вақтнинг-дурур чиқиши,
Соҳиб-и узрға таҳорат иши.

Соҳиби-узр қайси-дур билгил,
Ушбу иш бор-дур асру кўп мушкил.

Йиринг-у қон била сариқ сув, бавл,
Сайалан бўлса анда бу-дур қавл.

Қилса бир вақтни бу шуғл тамом,
Соҳиб-и узр де бу кишига ном.

Шуғл бир вақт лозим эрмас-тур,
Ўзгада бир кўрунса ҳам бас-дур.

⁸⁷ Дур этмак — кеткизмак. ⁸⁸ Сайалан — оқиш. ⁸⁹ Ихмол — ўз ҳоли-ча қолдирмоқ. ⁹⁰ Навоқиз, бирл. ноқиз — таҳоратни бузучи нарса. ⁹¹ Ҳадас — вузусиз (таҳорати бузулган).

⁹² Зойил бўлмоқ — йўқолмоқ. ⁹³ Гўш — қулоқ.
* Қай — қусуқ, балғам.

Лек бир вақт-ким тамом этгай,
Соҳиб-и узр бўлмоғи кетгай.

Соҳиб-и узр эшитки бу сойил,
Ноқиз эрмас таҳоратингга бил.

Ҳар намозинг учун таҳорат қил,
Вақт боринча ҳар намоз ўтагил.

Ҳар қачон вақт-ким чиқар ул он,
Топқусидур таҳоратинг нуқсон.

Журҳ-и сойил бу-дур-ки шаръ деди,
Бурнароқ мунда дейилиб эди.

Бўлди йиллар-ки бедаво-дурмен,
Бу бало бирла мубтало-дурмен.

Ҳар қачон-ким таҳорат айлармен,
Илгари нам кўрар-мен аксар-мен.

Лек бир вақт не бу шуғл итмас,
Муддате-дур-ки мендин ул кетмас.

Шуғл бир вақт қилса муддатта,
Иана бир вақт йўқ-тур албатта.

Йоз аксар таҳоратим синмас,
Қиш синардин таҳоратим тинмас.

Ҳеч билман-ки не даво қилайин,
Кимга бу мушкилим адо қилайин.

Ғайбдин бир шифо худо бергай,
Дардима тенгри-ўқ даво бергай.

ВУЗУ ФАРОЙИЗИНИНГ БАЕНИ

Кимга-ким бўлса бу ҳадаси ҳодис,
Ул вузу айласин-ки, бор муҳдас.

Билга-сен тўрт бўлди фарз-и вузу,
Мултаҳийга⁹⁴ ва лек беш-дур бу.

Йуз йумоқ-дур бири булардин бил,
Тирсагинг бирла элларингни йуғил.

Бошқа масҳ айла-ву аёғинг йу,
Ошуғунг бирла бўлди фарз вузу.

⁹⁴ Мултаҳий — соқолли.

Соқол остида зоҳир ўлмаса йуз,
Фарз бил масҳини эшит бу сўз.

Сақол остида зоҳир ўлса йузи,
Су тегурсун бу бўлди шаръ сўзи.

Ҳар-не кўрунса ул мувожаҳада,⁹⁴
Ани йуз бил дедим мушофаҳада.

Тук чиқар йердин ул энгак тубича,
Бил энгак яъни ул сўнгак тубича.

Туби дохил эмас-турур йузга,
Ўтрудин чун кўрунмас ул кўзга.

Нармлар-ким⁹⁶ икки қулоқда-дурур,
Иккисини ораси бил йуз эрур.

Нарма бил-ким исирға йери-дурур,
Йузуниг андин эшит-ки бери-дурур.

Мунга жойуз-дур-у бу дохил эмас,
Важҳ⁹⁷ ҳаддини бил-ки мушқил эмас.

Чунки бошингга масҳ эткай-сен,
Рубъича фарз-дур эшиткай-сен.

Йуйулур узвда субуғ⁹⁹ керак.
Йумоғи фарз бўлди бир навбат.

Амал-и шаръ аро фуруғ керак,
Йуйулур узвда субуғ⁹⁹ керак.

Узвлардин сув ул қадар томса,
Кам оқиб борса, қатралар томса,

Муни деб-тур субуғ шаръ аҳли,
Мунга нотик-дурур бу хайл тили.

ВУЗУ СУННАТЛАРИНИНГ БАЕНИ

Бил-ки, бор-дур вузуда суннатлар,
Тут қулоқ барчага дейин отлар.

Суннат ўлди ўн икки, бўл огоҳ,
Барчадин бурна би-сми-л-лоҳ.

⁹⁵ Мувожаҳа — юзма-юз учрашув. ⁹⁶ Нарма — қулоқ юмшогли.
⁹⁷ Важҳ — юз. ⁹⁸ Узв — аъзо. ⁹⁹ Субуғ — вузуни тўла бажариш.

Ики илгингни бандиғача йуғил,
Су ол оғзингға, дағи мазмаза¹⁰⁰ қил.

Су ол оғзингға, дағи қил мисвок,
Ул йағоч бирла-ким дедилар арок.

Чўб-и мисвоки бўлмаған билсун,
Бармоғи бирла амал қилсун.

Иана мундин кейин қил истиншоқ,¹⁰¹
Ниййат эт, шаръ аҳли сўзига боқ.

Соқол-у илиг, ойоқ эт тахлил,¹⁰²
Жумла-йи бошқа масх суннат бил.

Масх ики қулоғингға тортиб,
Айлағай-сен риъоят-и тартиб.

Йуйулур узвни йув уч қатла,
Йуйулурға тегур сув уч қатла.

Далк¹⁰³ қилғил-ки, далк суннат-дур,
Сур илигни-ки, анга бу отдур.

Эмди кайфийатини айлай арз,
Ниййат ўлса керак муқорин-и¹⁰⁴ фарз.

Су олиб оғзингға муболаға қил,
Фарғара бўлди бу муболаға, бил.

Йуқори торт бурунға су олиб,
Ҳар амалға шуруъ айла билиб.

Ҳалқдин¹⁰⁵ қил сақолингға тахлил,
Илигинг орқасини йўқори қил.

Иана тахлил қил айоғингдин,
Бошлағил бурна, синчалоғингдин.

Хинсирингни¹⁰⁶ солиб ароларига,
Сунни йеткурғил ушбулар борига.

Сўл айоқ хинсирида айла тамом,
Ушбу суннатлар эрди, дедим ном.

ВУЗУ МУСТАҲАБЛАРИНИНГ БАЕНИ

Айтайин эмди мустаҳабларини,
Йод тутғил санга дейин борини.

¹⁰⁰ Мазмаза — оғизни чайиш. ¹⁰¹ Истиншоқ — бурунға сув тортиш.
¹⁰² Тахлит — орасини тозалаш. ¹⁰³ Далк — ишқалаш. ¹⁰⁴ Муқорин —
иқини. ¹⁰⁵ Ҳалқ — бўғиз. ¹⁰⁶ Хинсир — синчалок.

Масх-и гарданни мустаҳаб билгил,
Ибтидо йурда ўнг йонингдин қил.

Бурун-у кирпиг-у қошинг йерига,
Мустаҳаб-тур тегур суй-и ҳар бирига.

Қил вузу ишларини пайдарпай,
Узвларини йуғил су қурумай.

Айтқай-сен ташаҳхуд-у¹⁰⁷ салавот,
Уқуғай-сен ўқуғулук даъвот.

ВУЗУНИНГ ИБТИДОСИДА УҚУЛМОҚ КЕРАК-ДУР

Би-сми-л-лаҳи-р-раҳмони-р-раҳим. Би-сми-л-лоҳи-л-ға-лиҳ-
йи-л-ғазийм ва-л-ҳамду-ли-л-лоҳи ғала дини-л-исломи Олло-
ҳумма саббитни ала диника-л-исломи ва ғала суннати набий-
йика алайҳи-с-салавот ва-с-салом.

Уч йуйулур узвларда. Ул йумоқда ташаҳхуд, ўртанчисида
салавот. Учтинчисида мазкур бўлур даъвотни ўқумоқ керак.
Оғиз йурда ўқуғулук:

Раббий аьинний ғала зикрика ва шукрика ва ҳусни иб-
датика ва қийомитоғатика ва тиловат каломка-л-карим.

Бурунға сув олурда ўқуғулук:
Оллоҳумма раййиҳни мин роййиҳати-л-жаннати ва арзиқ-
ний наъийман ва аъзу бика мин духони жаҳаннам.

Йўз йуварда ўқуғулук:
Оллоҳумма баййиз важҳий би нури маърифатика йавма
табйаззу вужуҳу авлийоика ва ла тусаввид важҳий йавма ту-
саввадду вужуҳу аьдонка.

Унг қўл йуварда ўқуғулук:
Оллоҳума аьтини китобий бийаминий ва ҳосибни ҳисобан
йасиран.

Сўл қўл йуварда ўқуғулук:
Оллоҳумма ло туьтиний китобий бишимолий ва ло мин
варои заҳрий ва ло йуҳосибний ҳисобан шадидан.

Бош масҳида ўқуғулук:
Оллоҳумма ғашшиний раъсий би раҳматика ва анзил
ғалаййа мин баракатика.

Қулоқ масҳида ўқуғулук:
Оллоҳумма ижбалний мина-л-лазина йастамиъуна-л-қав-
ла ва йаттабиъуна мо аҳсанаҳу.

Буйун масҳида ўқуғулук:
Оллоҳумма аьтиқ рақабатий мина-н-нори ва нажжийний
мина-с-салосили ва-л-аълол.

¹⁰⁷ Ташаҳхуд айтиш — Калима-и шаҳодатни айтиш.

Унг оёқ йуварда ўқуғулук:
Оллоҳума саббит қадамий аъла-с-сироти-л-мустақим
Иавма тазуллу фиҳи-л-ақдом.
Сўл оёқ йурда ўқуғулук:
Оллоҳумма ижъал саъийй машқуран вазанбий мағфуран
би раҳматика йорҳама-р-роҳимин
Вузудин сўнг ўқуғулук:
Оллоҳума ижъалний мина-т-таввобина ва ижъалний ми-
на-л-мутаҳ-ҳирин ва ижъалний мин варасати жаннати-н-наъ-
ими ва ижъалний мина-б-лазина ло хавфа ғалайҳим ва ло
хам майаҳзунуна

ВУЗУ МАКРУҲЛАРИНИНГ БАЕНИ

Эмди макруҳларни дейин эшит,
Суни йузунга қаттиқ урма йигит,

Бе зарур олатингга қилма назар,
Боқмоғинг гар зарур эса безарар.

Сўл илиг бирла олмағил суни,
Бурун, оғзингга йод тут муни,

Рост бирла бурунни мишқирма,
Сўз айтма вузуда, қичқирма.

ЎТУК МАСҲИ МАСОЙИЛИ

Гар кийиб-сен ўтук таҳоратлиқ,
Гар вузу синса масҳ қил бу шиқ.

Торт ул бармоғингни йуқорига,
Аёғинг учидин ошуқ сорига.

Уч элиг барча масҳ бас-тур бил,
Хоҳ узун, хоҳ кўндалан қилғил.

Тўрт элиг бирла масҳ қилсанг лек,
Ошуғунггача бор-дур авлодек.

Масҳ-ким ўтугунгга сен қила-сен,
Қилма бармоқларинг учи била сен.

Лозим эрмас-ки бу ўтук бўлғай,
Узганинг ҳукми дей нечук бўлғай.

Арабий бўлса сенда хоҳ чоруқ,
Ошуғунггача керак анда йопуқ.

Лек журабқа¹⁰⁸ масҳ сен қилма,
Латтадек нимага раво билма.

Бўлса жураб мунаъалу¹⁰⁹ тандор,
Анга ул вақт масҳ қилмоқ бор.

Масҳ этар нима бўлса гар йиртуқ,
Бўлса уч бармоғинг йерича очуқ,

Масҳ ул нимага эмас жойиз,
Анга сен масҳ қилмағил ҳаргиз.

Муддате бор муқимға тун-у кун,
Бор мусофирға лек уч кун-у тун.

Ибтидоси вузу синардин-дур,
Фуқаҳодин¹¹⁰ бу навъ талқин-дур.

Мунқазий¹¹¹ бўлса масҳинга муддат,
Йо чиқарсанг ўтукни ул фурсат.

Гар вузу, бор-дурур оёқ йу, бас,
Қилма бошдин, вузуға ҳожат эмас,

Чиқарур қасд бирла гар тобонинг,
Кўпи соқингга¹¹² келса бил-ки сенинг.

Масҳинг ул вақт бўлғуси ботил,¹¹³
Торт ўтукни-йу ойоғни йуғил,

Йўл йурур вақт йеридин ковок,
Тобонинг бўлса масҳинга йўқ бок.

Бир ойоқ чиқса масҳ мубаттали-дур,¹¹⁴
Ушбулар шаръ аҳлининг тили-дур.

Масҳдин сўнг ойоқни қилса су ул,
Ошуғунггача гар йетишса бу ўл.

Масҳ ботил бўлур чу бор мундоқ,
Бўлмади жамъ масҳ бирла йумоқ.

Гар ўтуклук муқим қилса сафар,
Уч тун-кунгача бу масҳ анга бор.

Гар ўтуклук мусофир ўлса муқим,
Тун-у кун масҳ қил анга таълим.

¹⁰⁸ Жураб — пайпоқ. ¹⁰⁹ Мунаъал — кафшлик. ¹¹⁰ Фуқаҳо, бирл. фақ-
қия олимлар. ¹¹¹ Мунқазий — муддати ўтган, тутаган. ¹¹² Соқ — болдир.
¹¹³ Ботил — бекор. ¹¹⁴ Мубаттал — бекор қилувчи.

ТАЙАММУМ БАЕНИ

Вақт ўлур-ким шараф топар туфроғ,
Суға ул вақт ўлур халаф¹¹⁵ туфроғ.

Су йироқ ўлса сендин ар бир мийл,
Сен намозинг учун тайаммум¹¹⁶ қил.

Тўрт минг-дур қадам била бир мийл,
Бир қуруқ ани ҳинд эли дер, бил.

Дедилар бир йарим қари¹¹⁷ бу қадам,
Ҳар қари бил-ки бор-дур олти тутам.

Бир тутам тўрт элиг, яна бир элиг,
Олти чу арзи бўлди бил бу билик.

Йо бир умматқа захмате етса,
Су зиён этмагини хавф этса.

Йо айтик бирла сендин аримаса,
Су таҳорат қилурға тортмаса.

Йо баҳоси бу сунинг ўлса оғир,
Қил тайаммум чу бўлса бу ҳар бир.

Бу ики шарт бор биёбонда,
Суға танқислик эса анда,

Ҳар не-ким бўлса арз¹¹⁸ жинсидин,
Гач-у туфроқ-у қум-у сурма бикин.

Ушбулар бирла сен тайаммум қил,
Бўлди жойиз булар била билғил.

Гард бирла дағи мужавваздур,¹¹⁹
Қил тайаммум-ки мунда сўз оз-дур.

Гарднинг йери пок бўлса керак,
Қолмағай то бу ишта шубҳа-ву шак.

ТАЙАММУМ НАВОҚИЗИНИНГ БАЕНИ

Бил тайаммумға тўрт фарз-дурур,
Билмак аларни мисли қарз-дурур.

Бириси қасд-и хок-и пок эткил,
Йана нийятни бу йўсунлиқ қил.

¹¹⁵ Халаф — ўринбосар. ¹¹⁶ Тайаммум — таҳоратни туфроқ билан уша-
тиш. ¹¹⁷ Қари — улчов номи. ¹¹⁸ Арз — ер, ер юзи. ¹¹⁹ Мужавваз — ижо-
ват қилинган, жойиз бўлган.

Нийят эттим тайаммум этмак учун,
То номозим манга мубоҳ¹²⁰ ўлсун.

Йана ики илигни туфроққа,
Ур тайаммум ишини қилмоққа,

Суртгил йузунгға илигларни,
Йод тутгил тайаммум айларни.

Бил-ки туфроғни онча сурмаклик,
Тук тубига ани тегурмаклик.

Лозим эрмас-турур тайаммумда,
Асаре бас-дурур тайаммумда.

Йана туфроққа қўл тегурмак ила,
Сурт қўлларға, икки тирсак ила,

Сен тайаммумда ушбу масъала бил,
Айла бармоғларинг аро тахлил.

Анда-ким йофт¹²¹ бўлмаган сув-дур,
Ғусл вожиб эса, ҳам иш бу-дур.

Бу шаройит била тайаммум қил,
Бўлса ҳар вақт ҳар намоз ўтагил.

Мутайаммум¹²² бу неча ишни қилур,
Уэрсиз сув борида ким-ки билур.

Бир-бир айтай эшиткил, эй ҳамдам,
Масси қуръон-у¹²³ духул-и¹²⁴ масжид ҳам,

Хавф-и фавт¹²⁵ ўлса, бўлса ҳам су паид,¹
Ута ўлук намози-йу йана ғийд.

НАМОЗ ВАҚТЛАРИНИНГ БАЕНИ

Ҳар не-ким ноқиз-и вузу эрур ул,
Бил тайаммумға ҳам зиён берур ул.

Йана кофий¹²⁸ суға агар қудрат,
Топса синғай тайаммум ул фурсат.

¹²⁰ Мубоҳ — рухсатли, жойиз. ¹²¹ Йофт — бор бўлиш, мавжуд. ¹²² Мутайаммум — тайаммум қилувчи, қаранг: ¹¹⁶ изох. ¹²³ Масси қуръон — қуръонни қўлга олиш. ¹²⁴ Духул — кириш. ¹²⁵ Фавт — ўлим. ¹²⁶ Паид — бўлмоқ — кўринмоқ. ¹²⁷ Ноқиз; кўпл. навоқиз — бузувчи, таҳоратни беқор қилувчи. ¹²⁸ Кофий — етарли, кифоя қилувчи.

Фарз билгил намознинг вақтин,
Вақтсиз иш на суд қилмақдин?

Беш-дурур вақти бир тун-у кунда,
Шубҳа-ву қийл йўқ-турур мунда.

Олти ташқи фаризаға дохил
Вақт тўртунчи фарз-дур билгил.

Барчадин бурна тонг намозин ўта,
Бор-дурур вақт-и, субҳ-и козиб ўта!*

Бу узун, иничка, ёруқ-дур-ким,
Бил уфуқ сатҳиға муни қойим.

Жойиз ўлди бу субҳ бўлса суҳур,¹²⁹
Мунда хуфтан намози қилса бўлур.

Йана мунинг сўнгида шарқ сори,
Кўрунур бир ясси йоруқ асаре,

Бу уфуқнинг узунига тортар,
Борғонича йоруғлуғи ортар.

Аҳл-и динлар-ки муқтадо¹³⁰ эдилар,
Субҳ-и содиқ бу субҳни дедилар.

Билга-сен тонг намозининг вақтин,
Ушбу субҳ ибтидоси бўлмақдин.

Кун чиқар чоғ-дур интиҳоси¹³¹ анинг,
Бу ирода бўлур адоси анинг.

Йана вақт-и намоз-и пешин-дур,
Анга билгил бу навъ талқин-дур.

Аввали куннинг эврлуридин,¹³²
Сойаларнинг фузун¹³³ бўлуридин,

Ики қад бўлғуча бу кўлакалар,
Бил-ки пешин ўтар кишилар ўтар.

Лек туш сойасин булар била кўр,
Бўлғуча ушбуларға сен қила кўр.

Утса пешин, намози дигар-дур,
Сен соғинма-ки восита¹³⁴ бор-дур.

Дедилар аср вақтини мунча,
Утагил офтоб ботқунча.

Ботқач-ўқ, кун намоз-и шом бўлур,
Демагил вақти бот тамом бўлур.

То шафақ бор бу вақт бор-дур бил,
Бор шафақ кун ботар тарафда қизил.

Чун шафақ голиб ўлса хуфтан-дур,
Субҳ-и содиқча вақти бўлган-дур.

Утагил витр,¹³⁵ сўнгра хуфтандин,
Витр адоси кейин бўлур андин.

МУСТАҲАБ ВАҚТЛАР БАЕНИ

Эмди дей вақтларда истехбоб,¹³⁶
Утанг ул чоғ намоз, эй аҳбоб.

Кун чиқар йер керак сориг бўлса,
Фажр¹³⁷ қил вақт агар бўш бўлса.

Йоз пешинда айлагил таъхир,
То ҳаво топқай андаги тағйир.

Аввал вақтта ўтагин қишлар,
Йахшироқ гар қилай десанг ишлар.

Аср таъхири қилга-сен андоқ,
Кун саригидин ўта бурунроқ.

Лек мағрибда қилғасен таъжил,
Қилма таъхир ани сен бот қил.

Онча таъхир айла хуфтанда,
Бўлғай аввалқи сулс¹³⁸ қилғанда.

Витр охирқи сулс авло-дур,
Гар санга эътимод пайдо-дур.

НАМОЗДА ВАҚТЛАР БИЛА МАКРУҲ ВАҚТЛАРНИНГ БАЕНИ

Қилмағай-сен намоз уч фурсат,,
Бефариза, бенафл, бе суннат.

Не жаноза раво-дур-у не қазо,
Не тиловат қилурда сажда раво.

* Қўлёзмада матн тушиб қолган. Матнин Шарикшунослик институтида сақланаётган 8433 рақамли қўлёзма асосида тикланди. ¹²⁹ Суҳур — саҳарлик. ¹³⁰ Муқтадо — раҳбар. ¹³¹ Интиҳо — ниҳоя, тугаш. ¹³² Қўлёзмада текст йўқ! 8433 рақамли қўлёзма нусха асосида тикланди. ¹³³ Фузун — ортиб борувчи. ¹³⁴ Восита — ўрта.

¹³⁵ Витр — намознинг номи. Тунги номоз. ¹³⁶ Истехоб — мустаҳаб бўлиш. ¹³⁷ Фажр — тонг отиш вақти. ¹³⁸ Сулс — учдан бири.

Кун туғар чоғ-у кун ботар чоғ-дур,
Яна бир вақт кун туш ўлмоғ-дур.

Лек ул асрни-ки сен қила-сен,
Офтоб ўлтурурини биласен.

Ракъате қилдинг ар қуёш борида,
Ўзгасин қил-ки шубҳа йўқ борида.

Бил бу уч вақттин эрур бу чоғ,
Ким бу мазкур аср ўлур қилмоқ.

Бу дағи бор кароҳийят бирла,
Ушбу зикр айлаган сиффат бирла.

Қилмағил нафлни¹³⁰ икки соъат,
Бўлди мамнуъ анда бу тоъат.

Аср вақти-йу вақт-и фажр-дурур,
Қилма бе музд-дур,¹⁴⁰ не ажр-дурур.

Лек бўлса жаноза бирла қазо,
Қил-ки бу вақтларда бўлди раво.

ҚИБЛА МАСОЙИЛИ

Бўлди бир фарз қиблаға боқмоқ,
Шартдур, шаръ сўзи-дур мундоқ.

Сокин-и Макка ушбу сўз билсун,
Йузини Каъба айниға қилсун!

Йироқ ўлган киши эшит-ки нетар,
Жиҳатиға йузини қилса йетар.

Жиҳате гар санга эмас маълум,
Кишидин сўр-ки бўлғай ул мафҳум,

Лек йерлик керак-турур бу киши,
Ул замон бўлмағай таҳаррий¹⁴¹ иши.

Йерлик эл бўлмаса таҳаррий қил,
Бир жиҳатқа гумон қилиб ўтагил.

Бу йусунлуқ намоз-ким қилдинг,
Қибла сари имосини сўнг билдинг.

Яна қилма-ки бу ишинг-дур хўб,
Бу намозинг санинг эрур маҳсуб.¹⁴²

Гар намоз ичра зоҳир ўлди жиҳдат,
Йузни қил ул сариға бу фурсат.

Хавф вақтида билғил, эй доно,
Маркаб устида бор намоз раво.

Нафл-и беузр ҳам раво-дур бил,
Маркаб устида хуш адо қилғил.

Лек таҳрима вақти, эй доно,
Қиблаға йузни қил-ки бор авло.

Кема ичра намоз жойиз бил,
Ўлтуруб, йо кўпуб адо қилғил.

Кема эврулса сен нари эврул.
Ҳар сори қиблае, ул сори эврул.

Лек бир йўли қилма ҳаракат,
Бошқа-бошқа оёқларинг тебрат.

НАМОЗ НИЙЯТИНИНГ МАСОЙИЛИ

Бил-ки олтинчи фарз нийят-дур,
Ким намоз ичра шарт сиҳҳат-дур.

Нийят этмак кўнгулда фарз дегил,
Тил била демакини суннат бил.

Бил-ки таҳрима бирла нийят аро,
Фосила бўлмасун қилурда адо.

Бу замон тенгри бирла ҳозир бўл,
Забт қил ўзни жамъ-и хотир бўл.

Ло ақал бил мунни салот бу-турур,
Бу намозингға бил не от-турур,

Гар бу деганча бўлмасанг ҳозир,
Нораво-дур санга дедим зоҳир.

Лек кўнгулунда тонг намози эса,
Йангилиб тилинг они шом деса.

Ул кўнгулдаги мўътабар-дур бил,
Эътиборинг кўнгулда бор-дур бил.

Нийят айларни мен қилай санга арз,
Нафлни нафл де-йу фарзни фарз.

Вожиб ўлса де анга вожиб от,
Суннат ўлса айтқа-сен суннат.

¹³⁹ Нафл — вожиб бўлмаган ибодат. ¹⁴⁰ Бе музд — тўловсиз, беҳуда.
¹⁴¹ Таҳаррий — мўлжал қилиш. ¹⁴² Маҳсуб — ҳисобга ўтган.

Ким-ки ул шаръ сўзига боқти,
Вақти ўлса этсун ин¹⁴³ вақте.

Лек бу лафз жумъада демагил,
Гар айтсанг дуруст эмас-тур бил.

Шарт эмас ниййатти имомат бил,
Лек авло бу-дур-ки ниййат қил.

Шарт-тур ниййат иқтидода билинг,
Ҳар амални билиб йерида қилинг.

НАМОЗ ДОХИЛИ ОЛТИ ФАРЗНИНГ БАЕНИ

Эмди дей олти фарз-и дохилийни,
Бу масойилда тебратай тилни.

Боридин бурна бор-дурур такбир,
Муни таҳрима дер сағир-у кабир.¹⁴⁴

Дегил Оллоҳу акбар ул онда,
Йо бу маънида де нима анда.

Қилма мад бовуро аросинда,
Ани жазм айлагил адосинда.

Муни таҳрима дей нега дерлар,
Ҳар мубоҳийни бу ҳаром айлар.

Йемак-у демак-у йана ичмак,
Борисини ҳаром этар бешак.

Ниййат эткил доғи илигни кўтар,
Бурна илгинг кўтарма, эй сарвар.

ҚИЁМ МАСОЙИЛИ

Бил-ки, икинчи фарз бўлди қиём,
Узрсиз, бе қиём қилма тамом.

Бил қиём озроғини, эй доно,
Бўлса таҳрима турғанинга адо.

Қудрати йўқ киши муни билсун,
Ўлтуруб бўлмаса, йотиб қилсун.

¹⁴³ Ин — бу. ¹⁴⁴ Сағир-у кабир — кичигу катта. ¹⁴⁵ Қиём — намоз вақ-
тида тик туриш.

Гар намозинг фариза-дур, эй ёр,
Фарз билгил қиёмини зинҳор.

Нафл-у суннатда ихтиёринг бор,
Қўпар-у, ўлтурурда сен мухтор.

Йахшироқ ул-дурур киши турса,
Ниммузд ўлди ул-ким ўлтурса.

Лек тонг суннатида ўлтурма,
Мунда ўлтурмоғинг раво кўрма.

ҚИРОАТ МАСОЙИЛИ

Йана бир фарз бил қироъат-тур,
Бил-ки қуръон ўқурга бу от-тур.

Фарз бўлса намоз бил мундоқ,
Икки рақъатта фарз-дур ўқумоқ.

Вожиб-у нафл бирла суннатта,
Фарз билгил тамом-и рақъатта.

Гар бир оят ўқусанг ўқу узун,
Қисқа оят гар ўлса уч бўлсун.

РУКУ МАСОЙИЛИ

Йана бир фарзни рукуъ билинг,
Қилур ишни адоси бирла қилинг.

Хам¹⁴⁷ ўлунг илгингиз қўйуб тизга,
Дегулукни мен айттайин сизга.

Бош-у ерқа бўйунни туп тузатинг,
Ҳар намоз ишларини сиз тузатинг.

Мунда тасбиҳ бир дегунча турунг,
Вожиб ушбу турушни мунда кўрунг,

Уч демакни ва лек суннат денг,
Хоҳ тасбиҳ кеч денг-у, бот денг.

СУЖУД МАСОЙИЛИ

Сажда бўлди бешинчи фарз, эшит.
Лек бўлса жаноза бирла қазо,

¹⁴⁵ Қиём — намоз вақтида тик туриш. ¹⁴⁶ Рукуъ — букуниш. ¹⁴⁷ Хам —
этилган. ⁴¹⁸ Сужуд — сажда қилиш.

Қўлларинг ерга қўй, орасиға бош
Сажда қилғил бу навъ, эй қардош.

Амал-и саждани десанг англай,
Йерга қўйғил бурун била манглай.

Мунда тасбиҳ де-йу қил ором,
Бу иккида рукуъ киби тамом.

Муни билғил-ки сажда айлар ҳин,
Айоғинг бўлмасун жудо йердин.

Бир айоқ қўпса бор кароҳиййат,
Икиси қўпса бошдин эт ниййат.

ҚУЪУД МАСОИЛИ

Қилди олтинчи фарз сўнгги қуъуд,
«Ат-таҳиййат»¹⁵⁰ ўқуғуча маъбуд.

Муқтадо ушбу масъала билсун,
То ташаҳхуд мувофақат қилсун.

Олти хориждин ўлди вақти суннат,
Бешини фарз черкасида санат.

Олти дохилда қаъда-ву такбир,
Шарт бил ўзга рукн дей бир-бир.

НАМОЗ ВОЖИБОТИНИНГ БАЕНИ

Чун айттим намоз фарзларин,
Шарҳ этай эмди вожибини борин

Тут қулоқ, эй мусалли-йи¹⁵¹ толиб,
Бил йигирма ики-дуруп вожиб.

Еттисин омм¹⁵² билгасен, эй ёр,
Ҳар мусаллийға ҳар салотда бор.

Бири «Оллоҳу акбар» ўлди эшит,
Вақт-и таҳримада бу лафз айт.

«Ат-таҳиййат» ўқумоқ-дур бил,
Қаъдалар вақтида ани ўқиғил.

Иана таъдил рукнларда керак,
Муни ором дедилар бешак.

Қил рукуъ-у сужудта ором,
То-ки тасбиҳ бир дегай-сен том,

Фарз-у вожибни йерларида қилиб,
Айлагай-сен рийёят-и тартиб.

Иана бир «Фотиҳа»ни бир ўқумоқ,
Бўлди вожиб эшит-ки бор мундоқ.

Иана лафз-и салом ила чиққил,
Қиладурған намоздин ҳосил.

Иана ўн бешига мен айтай ном,
Бориға барча йерда эрмас омм,

Сен қироъатни қилға-сен таъйин,
Ики аввалги рақъат ичра таъйин.

Ҳам бу икки-йу «Фотиҳа» ўқуғил,
Ушбу иккида сура-йи замм¹⁵³ қил.

Қилғил ал-ҳамд сураға тақдим,
Барчасини сенга қилай таълим.

Лек агар бўлса, нафл-и суннат бил,
Барча рақъатта сурае замм қил.

Сураинг замми лозим эрмастур,
Гар бир ойат эса узун бас-дур.

Қисқа бўлса ўқуғил уч ойат,
Йо бу уч қисқача керак рийёят.¹⁵⁴

Иана ўқу «Қунут» албатта,
Витр ичра учунчи рақъатта:

Оллоҳумма инно настаъинука ва настағфирука ва нуъмину
бика ва натаваккалу алайка ва нусний алайка-л-хайра наш-
куруа ва ла накфурука ва нахлаъу ва натруку ман йафжу-
рука. Оллоҳумма иййака наъбуду ва лака нусаллий ва нас-
жуду ва илайка насъо ва наҳфиду ва наржув раҳматака ва
нахшо азобака инна азобака бил куффори мулҳиқ.

Гар киши билмаса «Қунут», нетар?
«Раббано отийна» ўқулса йетар:

Раббано отийна фи-д-дунйо ҳасанатан ва фи-л-охирати ҳаса-
нatan вақийно азоба-н-нор.

¹⁴⁹ Қуъуд — ўтириш. ¹⁵⁰ Ат-таҳиййат — Қуръондаги сураининг номи.
¹⁵¹ Мусаллий — намозхон. ¹⁵² Омм — умумий.

¹⁵³ Замм қилмоқ — қўшмоқ. ¹⁵⁴ Рийёят — «рийёя»нинг тўлиқ шакли.

Лек ўрганмагига саъй керак,
Саъйлар бирла керак ўрганмак.

Иана тонг бирла шом-у хуфтанда,
Бил имом ўқусун баланд анда.

Бу-дур адноси¹⁵⁵ ғайр эшитса,
Уни¹⁵⁶ элнинг қулоғига йетса.

Мунфаридқа¹⁵⁷ эшит-ки бор жойиз,
Ўқусун хоҳ паст, хоҳ ангиз.¹⁵⁸

Афзал ўлди гар ўқуса ангиз,
Дегулик ҳар не бўлса айтур-биз,

Аср-у пешинда паст ўқусун имом,
Мен айтқандек айласун итмом.

Бу қироъатни анча паст этсун,
Лоақал ўзи они эшитсун.

Лабни тебратса кўнглида кечуруб,
Бу қироъат эмас-тур маҳсуб.

Гар имом ўлмаса эшит-ки нетар,
Мунфарид ҳам муни риъойат этар.

Иқтидо қилганингда сен тек тур,
Муқтадийға сукут вожиб-тур.

Бул қироъат маҳалида сокит,
Дегуликларни ўзга чоғда айит,

Муқтадий кимки бўлса ул онда,
Табаъийят¹⁵⁹ керак-турур анда.

Табаъийят бу-дур эшит масало,
Иқтидо бўлса сажда, қаъда аро.

Ракаъатқа агарчи йўқ маҳсуб,
Бўлмаса ҳам мутобаъат-тур хўб.

Қаъда-йи аввал ўлди вожиб бил,
Анда ҳар вақт йетсанг ўлтурғил.

Ўийдларда рукуъ такбири,
Бил-ки вожиботин ул-дурур бири.

Иана такбирлар-дурур билғил,
Ики ийд ичра вожиб, эй сойил,¹⁶⁰

Иана бир сажда-йи тиловат бил,
Сажда ул йерга гар йетсанг қил.

Бўлмаса ҳам намоз вожиб-тур,
Йетсанг ул вақт сажда-йе келтур.

Ўқуғучи эшиткучи билсун,
Йетса гар сажда йерига қилсун.

Бўлсанг ул вақт гар намоз ичида,
Тенгри даргоҳида ниёз ичида.

Гар шерик ўлмаса ўқуғучи бил,
Утагандин кейин бу саждани қил.

Ўқуса гар имом қил маълум,
Сажда қилсун имом ҳам маълум.¹⁶¹

Сен рукуъ этмайин бу саждани қил,
Берукуъ айлагил бу саждани бил.

Иана бир вожиб ўлди сажда-йи саҳв,¹⁶²
Тенгрилик ишида керакмас лаҳв.¹⁶³

Сажда-йи саҳв қайси-дур билғил,
«Ат-тахиййат» ўқу доғи муни қил.

Салавот ўқумай салом дегил,
Масъала мундоқ ўлди шаръда бил.

Мунфарид ўлсанг айла ики салом,
Лек бир ёнға қилғуси-дур имом.

Сен йана ики саждани келтур,
Келтурур ики саждани ўлтур.

«Ат-тахиййот» ўқу дағи салавот,
Ушбу янглиғ тамом қил бу салавот.

САЖДА-ЙИ САҲВ МУЖИБОТИНГ БАЕНИ

Сажда-йи саҳв билғил, эй толиб,
Неча ишдин сенга бўлур вожиб.

Мисли уч сажда бирла ики рукуъ,
Сажда-йи саҳв қил бу топса вуқуъ.

Иана гар тарк бўлса ҳар вожиб,
Сажда-йи саҳв келтур, эй толиб.

¹⁵⁵ Адно — яқин. ¹⁵⁶ Ун — товуш, овоз. ¹⁵⁷ Мунфарид — яқка. ¹⁵⁸ Элғиз. ¹⁵⁹ Табаъийят — итоат, қулоқ тутуш. ¹⁶⁰ Сойил — са-вол берувчи, сўроқловчи.

¹⁶¹ Маълум — имомга иқтидо қилувчи. ¹⁶² Саҳв — хато янглишиш. ¹⁶³ Лаҳв — ўйнашув, масхарабозлик.

Иана тақдим¹⁶⁴ бўлса, гар таъхир,¹⁶⁵
Фарзда сажда-дур анга тадбир.

Ҳадд-и таъхир мунча-дур билсанг,
Анда бир рукни адо қилсанг.

Иана шак бўлса рақъат ичра санга,
Тўрт йо уч бўлубму-дур масало,¹⁶⁶

Гар бу шак бўлса санга аввал бор,
Ута бошдин намозни зинҳор.

Гар санга борлар бўлур бу шак,
Сўнгра бир рақъат анда бор ўтамак.

Сажда-йи саҳв мунда ҳам келтур,
Мужиб-и сажда бу деганлар-дур.

Саҳв агар бирдин ортуқ бўлса нетар,
Ҳар неча бўлса ики сажда йетар.

Гар номингға саҳв воқиъ-дур,
Муқтадий бил-ки анга тобиъ-дур.

Муқтадий саҳв қилса ул фурсат,
Сажда-йи саҳв йўқ анга ҳожат.

Муқтадий саҳвини кўтаргай имом,
Йод тутғил-ки айладим эълوم.¹⁶⁷

НАМОЗ СУННАТЛАРИНГ БАЕНИ

Вожиб-у фарзға чу дедим от,
Неча-дур бил намоз аро суннат.

Кўтар илгингни десанг уч такбир,
Бирн таҳримада, қунутта¹⁶⁸ бир.

Иана бир ыйдларда такбирот,
Дер маҳалда илиг кўтаргил бот.

Эр кўтарсун илгини гўшғача,
Лек хотун илгини дўшғача.¹⁶⁹

Тут очуқ бу маҳалда бармоқлар,
Бил нечук-тур бу йўлға бормоқлар.

Киндик остида қўйға-сен сўлни,
Сўлнинг устида қўйғил ўнг қўлни.

Сўнгра таҳримадин сано ўқуғил,
Иана ўқу «аъзузу» ила «бисмил»:

**Субҳонака оллоҳумма ва би ҳамдика-с-смука ва таъоло
жадука ва жалла саноука ва ла илоҳа ғайрук**

Иана омин де фотиҳадин сўнг,
Бори ишни худо келтургай ўнг.

Чунки қилдинг бу тўртни маълум,
Паст ўқусун имом ҳам маълум.

Интиқолотда¹⁷⁰ дегил такбир,
Барча йерда дегил магар ул бир

Ул бири-дур рукуъдин чиқмоқ,
Ушбу йерда этмағил мундоқ.

Рукнларга кирар, чиқмоққа,
Дедилар интиқол мундоққа.

«Самиъаллоҳ» дер имом анда,
Муқтадий «Раббано лака» ул онда.

Мутафаррид ушбу сўзни эшитсун,
Ҳар иқсини мунда айтсун!

Уч дегай-сен рукуъ тасбиҳин,
Бу рукуъ ичра қўпға-сен йердин.

Қавма бирла рукуъ жалсада¹⁷¹ бил,
Барча бармоқларинг очуқ тутғил.

Сажда бирла рукуъ аро турмоқ,
Қавма-дур суннат ўлди бил мундоқ.

Саждада йетти узв йерга тегкур,
Айтайин барчасини бир-бир сўр.

Ики қўл, ики тиз, бош, ики оёқ,
Ушбу йеттини йерга бор қўймоқ.

Сажда тасбиҳини дегай-сен уч,
Ушбулар қилмоғини бил унтуч.

Ики сажда аросида ўлтур,
Жалса дерлар мун бу суннат-тур.

«Ат-таҳиййат»дин кейин салават,
Ўқумоқ суннат ўлди сен тўхтот.

¹⁶⁴ Тақдим — олдинга кетиш, илгариланиш. ¹⁶⁵ Таъхир — орқада қо-
лиш, кечикиш. ¹⁶⁶ Масало — масалан. ¹⁶⁷ Эълум — хабардор пингий ¹⁶⁸ Ку-
нут — дуъо. ¹⁶⁹ Душ — елка.

¹⁷⁰ Интиқолот — рукндан рукнга ўтиш. ¹⁷¹ Жалса — ўтириш.

Оллоҳумма салли ъала Муҳаммадин ва борик ъала Муҳаммадин ва ъала оли Муҳаммадин камо саллайта ва боракта ва салламта ъала Иброҳима раббано иннака ҳамидум мажид.

Йуз эвур ўнгга, сўлга айла салом,
Ушбу янглиғ намоз қил тамом.

Бори ишта имомга бўл маъмум,
Тобибъ ўлмоқ керак қилинг маълум.

НАМОЗ МУСТАҲАБЛАРИНИНГ БАЕНИ

Эмди айтай намоз мустаҳабин,
Йана шарҳ айлайн анинг адабин.

Келса гар эснагунг оғиз ёпқил,
Йўталинг дафъиға такаллуф қил.

Муни бил мустаҳаб қироъатдин.
Уқумоғлиқ зиёд уч ойатдин.

Сен маҳалли рукуъда муни бил,
Бош-у орқа бўйунни тўп туз қил.

Сажда қилмоқда тиз, илиг била бош,
Қўй-у қўпмоқта ъакс, эй қардош.

Саждани икки қўл оросида қил,
Анда бармоқларинг йопиштурғил.

Сажда айлар маҳалда муни бил,
Барча бармоқ учини қиблага қил.

Бўлса гар манглайинг тер-у туфроқ,
Пок қилма намоз аро мутлақ.

Чун намоз ичраким турар-сен нек,¹⁷²
Тут айоқлар аросини тўрт элик.

Қаъдада путға қўйға-сен қўллар,
Кўрсатай санга шаръ аро йўллар.

Сўл аёқ йерга қўйуб ўлтур анга,
Ўнгини тебратмаклик ўлди санга.

Эйла-ким рост панжа йерда керак,
Тобонинг тек турар бу чоқ бешак.

Лек хотунни йерга ўлтур де,
Аёқ учлари ўнг сори тур де!

Бил имомингга мустаҳаб бўлди,
Уқумоғлиғ қироъат-и марвий.¹⁷³

Айт тасбиҳларни учдин кўп,
Лек тоқ айтмоғини кўргил хўб.

Қўл қориндин йироқ, қориндин бут,
Бут аёқдин, аёқни йердин тут.

Қил рукуъ-у сужудта, мундоқ,
Лек хотунга акс-дур қилмоқ.

Ракаъат тўрт фарз эса, муни бил,
Ики сўнгида «фотиҳа» ўқугил.

Йана «Ал-ҳамд» аввалида керак,
Барча рақъатда тасмийа бешак.

Муни масбуқ¹⁷⁴ бил-ки ҳаргаҳ имом,
Қўпғил ул чоғ-ки қилса ики салом.

Йуз эвурсун имом ўнг йонга,
Фажр ила асрда бу-дур онгга.

Магар ўлғай мусаллий ўтрусида,
Жойиз эрмас — туруп эли ўтрусида.

НАМОЗ АДАБЛАРИНИНГ БАЕНИ

Шарҳ қилдим чу мустаҳабларини,
Эмди айтай намоз адабларини.

Қил қиём ичра саждагаҳа назар,
Боқ аёқга чу бор рукуъ агар.

Сажда қилганда бутунгга боқғил,
Қўйнунга қаъда бўлса мундоқ қил.

Чун муъаззин айтса «ҳаййа ъало».
Қўпунгизлар намоз этарга адо.

Деса «қадди қомат» эткучи овоз,
Қил имом анда сен шуруъ-и намоз.

НАМОЗ МУБОҲЛАРИНИНГ БАЕНИ

Неча иш-дур мубоҳ шаръ демиш,
Гар намоз ичра воқибъ ўлса ул иш.

¹⁷² Нек — яхши.

¹⁷³ Марвий — ривоят этилган. ¹⁷⁴ Масбуқ — кейин қолган.

Унг-сўл йуз эвурмайин кўрмак,
Гар йидои қасд қилса ўлтурмак.

Танға йопушса тўн рукуъ аро,
Йироқ ул тўнни қилмоқ ўлди раво.

Нафл агар бўлса эшит, эй қорий,
Бил мубоҳ ўлди сура такрори.

НАМОЗ МАКРУҲЛАРИНИНГ БАЕНИ

Эмди макруҳларга навбат-тур,
Бил не ишларга ушбу навъ от-тур.

Бири такрор қилмоғинг такбир,
Тарк-и суннатни билга-сен йана бир.

Санамоғлиғ илиғ била ойат,
Ўқуғулуқни ўқумоқ бот-бот.

Йана қилмоқ рукуъ аро, эй хом,¹⁷⁵
Қиладурған қироъатинг итмом.

Интиқолотта демаклик зикр,
Айламаклик намоз аро йана фикр.

Йана таъйин сура-дур билсанг,
Гар муъаййан намоз аро қилсанг.

Суралар аввалида би-сми-л-лоҳ,
Бўлди макруҳ ўқумоқ ул гоҳ.

Суралар жамъи-ким адосида,
Қисқа сура эса аросида.

Қуйиғи сура йуқори ўқумоқ,
Бўлди макруҳ бу дағи андоқ.

Фарз ўлса иккинчи рақъатта,
Ўқумоғлиғ узун бу фурсатта.

Оят-у сурада йана такрор,
Қилмоғинг-дур кароҳиййат, эй йор!

Йана қилмоқ рукуъда қуйи бош,
Саждагаҳдин аритмоғинг хас-у тош.

Йерга қўл қўймоғинг бурун тиздин,
Акс қўймоқта-сен эшит биздин.

Йенгда қўл йўқ намоз қилмоқлиғ,
Оғиз-у қўлда ҳарна тутмоқлиғ.

Оғиз-у кўзни узрсиз йопмоқ,
Йопқил оғзингни бўлса эснар чоқ.

Йана бир йуктамак ойоқдин ойоқ,
Жалса ичра тобонға ўлтурмоқ.

Тегса йерга билинг қорин тизга,
Эрга макруҳ-дурур дейин сизга.

Чуманиб¹⁷⁶ йана итдек ўлтирмоқ,
Йана боғдош оёғларинг қурмоқ.

Уй киби бош солиб салом этмак,
Ошуқуб рукн-и нотамом этмак.

Тиш орасидағини йутмоғлиқ,
Боғламаслиқ ани-ки бор боғлиқ.

Бўлса манглайда гар тер-у туфроқ,
Бўлди макруҳ они аритмоқ.

Йана қўлни биқинга қўймоқ-дур,
Йахши ид идламоқ ҳам андоқ-дур.

Гар мусаллода бор хас-у туфроқ,
Бил-ки макруҳ бўлди тўн аймақ.

Йана эшитмагунча ҳурмаклик,
Йана оғиз суйин тукурмаклик.

Қийгулукларни киймак-у солмоқ,
Бир амал бирла ҳам эрур мундоқ.

Тутмоқ олтунни-йу ипак киймак,
Эрга макруҳ бўлди бил бешак.

Бўлмаса ҳам намоз эрур макруҳ,
Тутғучи, кийғучи йегай андуҳ.

Эснамаклик, йана керилмак,
Керак элга буларни билмаклик.

Ўтруда ўт била киши бўлмоқ,
Йелпимаклик намоз аро мутлақ.

Йана бормоқ намозға йугуруб,
Чалангга йана йенгингни туруб.

¹⁷⁵ Хом — тажрибасиз.

¹⁷⁶ Чуманиб — қўлларини ерга таяб.

Иана бармоқларингни синдурмоқ,
Нимага яна тойаниб турмоқ.

Иана бир бу-ки бош йаланг ўтамак,
Бўлди макруҳ ушбу ранг ўтамак.

Зухр-у¹⁷⁷ шом, ашо¹⁷⁸ фаризасидин,
Қилса макруҳ-дур даранг¹⁷⁹ кейин.

Иана бу-ким имом узун ўқуса,
Боқса оне қавм учун ўқуса.

Бу дағи бор кароҳиййат сен бил,
Қавмнинг хотири учун таъжил.

Иана қилмоқ-дурур имом ҳийал,
Келадурган киши учун бу маҳал.

Бўлса меҳроб тоқи ул онда,
Мутафаррид бўлмоғи имом анда.

Иана бўлмоқ имом ангиз йерда,
Бир қари йуқори-йу сиз йерда.

**Ойати сажда-дур эшит мундоқ,
Паст ўқурда имом ани ўқумоқ.**

Рукнларда имомга сибқат,¹⁸⁰
Бил-ки бор-дур бу иш кароҳиййат.

Имомдин илгари рукуъдин бош кўтармоқ, имомдин илгари сажда қилмоқ, имомдин илгари саждадан бош кўтармак.

Иана маъмум ангиз демак такбир,
Жаҳр-и¹⁸¹ кундузги нафл-дур йана бир.

Ойат-и ваъда-ву¹⁸² ваъид¹⁸³ эшит,
«Садақа-л-лоҳ» демак бу йерда, йнгит,

Неча йерда намоз эрур макруҳ,
Ким-ки билмас, йегай баса андуҳ.

Қўтон-у оғил ичра мақбарада,
Нажас ўтрусида-ву йўл арода.

Бил-ки хотунга масжид ичра намоз,
Бўлди макруҳ, сен эшиткил роз.

Бўлса уйнинг ичида фисқ олат,
Йо тўн-у ийда бўлса гар суврат.

Лек жонлиғнинг ўлса бу суврат,
Анга бўлса бу тўн аро ҳайъат.

Бўлса мавжуд ушбу сувратлар,
Бил кароҳиййат ул намозда бор.

НАМОЗ ФОСИДЛАРИНИНГ БАЕНИ

Ушбу афъол бирла кайфиййот,
Ким дедим барчасига бир-бир от.

Билки макруҳ-дурур намоз аро,
Бўлса воқиъ иъодаси¹⁸⁴ авло.

Неча ишдин намоз ўлур фосид,
Айтаин ўрганурга кўрсатиб жид.¹⁸⁵

Узрсиз тарк-и фарз-дур муфсид,
Хоҳ саҳв ўлса, хоҳ эса қосид.

Уқуғулуқнинг ўлса тағйири,
Бил-ки муфсиддин ул-дурур бири.

Онча тағйир¹⁸⁶ бўлса муфсид де,
Ким муғаййарда¹⁸⁷ қолмаса маъни.

Йо бу тағйир гар бўлса фоҳиш,
Қўй намозингни айла бошдин иш.

Сўз демак кўп-турур, гар оз-дурур,
Бил-ки ул муфсид-и намоз-дурур.

Жалла десанг деганда тенгрига от,
Йо набий отиға десанг салавот.¹⁸⁸

Ушбуларни намоз-и муфсид бил,
Гар намоз ичра сен булар демагил

Иана таълим ила таъаллум бил,
Бу ики феълни дегил мубаттил.

Иана бир нимага талаб бўлғай,
Ким ани халқдин тилаб бўлғай.

Иана мусҳафни кўрубон ўқумоқ,
Бу дағи муфсид ўлди бил мундоқ.

¹⁷⁷ Зухр — пешин намози. ¹⁷⁸ Ашо — хуфтон намози кўзда тутилмоқда.
¹⁷⁹ Даранг — кечиктириш. ¹⁸⁰ Сибқат — олдинлаб кетиш, илдамлашиш.
¹⁸¹ Жаҳр — товуш чиқариш. ¹⁸² Ваъда — яхшиликни қайтаришга сўз бериш
¹⁸³ Ваъид — ёмонликни қайтаришга сўз бериш.

¹⁸⁴ Иъода — қайтариш. ¹⁸⁵ Жид — саъий ҳаракат. ¹⁸⁶ Тағйир — ўз-
гартариш. ¹⁸⁷ Муғаййар — ўзгартирилган. ¹⁸⁸ Жалла демоқ — намоз зик-
рида бошқа сўз қўшиш назарда тутилмоқда.

Йана инграмоқ, айламак оҳ-у воҳ,
Муфсид ўлди билар, бўлунг огоҳ.

Ики илиг бирла қилсанг ар уч иш,
Бир йўли муфсид ўлди, сен билсанг.

Бир илик бирла қилсанг ар уч иш,
Бўлса бир рукнда бу муфсид эмиш.

Саждада қўпса бирдин ики ойоқ,
Бу доғи муфсид бўлди бил мундоқ.

Йана йўл йуримак-дурур мубаттил,
Йурусанг уч қадамча муфсид бил.

Йана ичмак, йемак-дурур мубаттил,
Кулмак ун бирла дағи мубаттил бил.

Ун била йиғласанг бу муфсид эмиш,
Магар ўлғай жиҳат-и худойлиқ иш.

Йана хўрмак ўзунг эшитгунча,
Муфсид ўлди бу феъл бил мунча.

Йана муфсид-дурур йўталмак бил,
Бўлса беузр бор-дурур мубаттил.

Қибладин ўзга сори йуз бўлса,
Муфсид ўлғай чу кўксунг эврурса,

Йана бир муфсиде нажосат бил,
Андин ўзунгни сен йироқ тутғил.

Бу нажосатни икки навъеда бил,
Дирам-у рубъини тасаввур қил.

Қасд бирла вузунг синдурмоқ,
Муфсид ўлди бу феъл бил мундоқ.

Мутайаммим¹⁸⁹ агар сувни кўрса,
Бу дағи муфсид ўлди денг кўрса.

Вақтнинг чиқмоғи-дурур мубаттил,
Соҳиб-и узрга бу масъала бил.

Йана тартиб эгаси йори эшитса,
Фавт бўлган намоз йод этса.

Фосид ўлди намоз анга билсун,
Муни қўйсун, қазосини қилсун.

БЕШ ВАҚТ НАМОЗНИНГ БАЕНИ

Ким-ки беш вақтта намоз этти,
Ракъат-и фарзда бор ўн йетти.

Икиси тонг-и намози андин-дур,
Тўрт дигар-и¹⁹⁰ намоз-и пешин-дур.

Тўрт аср ўлди-йу йана уч шом,
Тўрт хуфтан фариза бўлди тамом.

Тўртларини ики мусофир ўтар,
Бир тун-у кунда фарз ўн бир ўтар.

Йана уч витр-дур-ки вожиб-тур,
Мунда зикр айламак муносиб-тур.

Эмди айтай-ки неча-дур суннат,
Бор тун-у кунда ўн ики рақъат.

Икирар субҳ-у шом-у хуфтанда,
Йана пешин-ки олти-дур анда.

МУСОФИРОНА НАМОЗНИНГ БАЕНИ

Чун киши қасд-и мавзиъе¹⁹¹ қилса,
Мақсадининг масофатин билса.

Уч тун-у кунлуғ ўлса ушбу йўли,
Дер сафар муддати шарийъат эли.

Бу мароҳилда¹⁹² шаръ мухтори,
Теванинг бўлди ўрта рафтори.

Бўлса тоғ йўли, пийода киши,
Мутавассит¹⁹³ керак-турур йуруши.

Сувда, гар кема-дур, агар ғайри,¹⁹⁴
Муътабар-дур анинг васат¹⁹⁵ сайри.

Гар йиғоч бирла истасанг миқйос,
Ун сакиз бил-ки деди шаръшунос.

Бир йиғоч бил-ки бор-дурур уч мил,
Бурнароқ мил айтилиб эди бил.

Чиқса гар ниййат сафар этибон,
Ватанининг саводидин ўтубон.

¹⁸⁹ Мутайаммим — туфроқ билан таҳорат қилувчи.

¹⁹⁰ Дигар — бошқа. ¹⁹¹ Қасд-и мавзиъе — бирер ерга боришни шу-
жалласа. ¹⁹² Мароҳил — бири. марҳала — йўл йуриш. ¹⁹³ Мутавассит —
ўрта, мийона. ¹⁹⁴ Ғайр — бошқа. ¹⁹⁵ Васат — ўрта, ўртача.

Ул замин бил мусофир ул кишини,
Сафарона қилур бори ишини.

Бил мусофирға не-дуруп аҳком,
Тут қулоқ барчасин қилай эълوم.

Бири бу-ким намоз қаср этар,
Тўрт рақъат фариза икки этар.

Гар қазо бўлса бу намоз нетар,
Бил-ки ани мусофирона ўтар.

Лек суннатларини бил, эй йор,
Қилур-у қилмасиға сен мухтор.

Билингиз ушбу сўзни, эй уламо,
Йўл йурумаста қилсангиз авло.

Рамазон рўзасиға сен мухтор,
Гар тут, тутма ихтиёринг бор.

Лек авлоси рўза тутмоқ-дур,
Нафсининг лаззатин унутмоқ-дур.

Рўза йеган киши қазо қилсун,
Бирга бир рўзасин адо қилсун,

Йана бу-ким мусофире-ки билур,
Уч тун-у кун ўтукка масҳ қилур.

Йетса гар мақсадиға бу сафари,
Ани бўлди муқим шаръ дейари.

Йўқса ўн беш кеча била кундуз,
Турмоғин ниййат этса бу-дур сўз.

Ушбу турмоққа лек шаҳр керак,
Бўлмаса шаҳр, бўлса кент кесак.

Ул кишининг муқим эрур номи,
Кетар андин мусофир аҳкоми.

Йозида ниййат-и иқомат ила,
Эл муқим ўлмағай бу ниййат ила.

Магар ўлгай йозида ўл-турур эл,
Хайма-ву¹⁹⁶ олачуқ била йурур эл.

Анда-ким чериг эли воқибъ-дур,
Подшаҳ ниййатиға тобиъ-дур.

Гар мусофирға бор муқим имом,
Табаъиййат керак-тур анда тамом.

Гар мусофир имом бўлса нетар,
Муқтадо, сўнгра икки рақъат ўтар.

СОҲИБИ ТАРТИБНИНГ БАЁНИ

Пайдарпай ҳам кишига олти салот,
Бўлмагон бўлса фавт бил анга от.

Шаръда бўлди соҳиб-и тартиб,
Масъала хотирингда тут эшитиб.

Бу кишига намоз бўлса қазо,
Айласун аввал ул қазони адо.

Гар қазо қилмайин қилур вақтин,
Шаръ манъ айлади бу қилмоқдин,

Бал-ки вақти раво эмас-тур анга,
То бу қолганни қилмагунча адо.

Лек наздиктар¹⁹⁷ десун бу қазо,
Бу қазони муаййан этсун адо.

Кишига гар қазо кўп ўлса нетар,
Ул қазони дағи муаййан этар.

Йо бу боштин қазони қил таъйин,
Йохуд ул боштин алайгил таъйин.

Бил уч иш бўлди мусқит-и¹⁹⁸ тартиб,
Айтайин йод тутқа-сен эшитиб.

Бири нисйон-дуруп¹⁹⁹ булардин бил
Йана бир вақт торлиғини дегил.

Йана бир касрат-и²⁰⁰ фавойид бил,
Ушбу касрат ақалли олти дегил.

Соқит ўлса бу навъ ила тартиб,
Қилмас ул авд²⁰¹ йана бил эшитиб.

Ҳар қачон ҳар қазони қилсанг, қил!
Йана тартиб ҳожат эрмас-тур бил!

¹⁹⁷ Наздиктар — яқинроқ. ¹⁹⁸ Мусқит-и тартиб — тартибни соқит қилувчи. ¹⁹⁹ Нисйон — эздан чиқариш, хотирадан кўтарилиш. ²⁰⁰ Касрат — кўп, тўда. ²⁰¹ Авд — қайтиш.

ОҒРИҚ НАМОЗИНИНГ БАЕНИ

Йана оғриқ намозини билгил,
Оғриқ ўлган бу сўзни эшитгил.

Гар муйассар эмас санга турмоқ,
Жоиз ўлди бу вақт ўлтурмоқ.

Ултуруб ҳам рукуъ бирла сужуд,
Қила олмас эсанг бу-дур беҳбуд.²⁰²

Ултуруб қил ишорат-у иймо,
Бу ики рукн қил бу навъ адо.

Бу ишоратни сен бу навъ этгил,
Сажда бирла рукуъ фарқин қил.

Лек ишоратни қилма қош била,
Бу ишоратни айла бош ила.

Мунга ҳам бўлмаса мажолнинг агар,
Йотғил орқангга ул чоғ, эй сарвар.

Қибла сори айоқларинг қилсанг,
Қил намозинг бу масъала билсанг.

Бил-ки бордур муаккада²⁰³ суннат,
Фарзларда азон бирла иқомат.

Қил рийоят мун азон дерда,
Бийик ун бирла дейинг бийик йерда.

Қибла сори йузунгни келтирибон,
Сен вузу бирла айтқил турубон.

Бевузу ҳам гарчи бўлди раво,
Гар вузу бўлса бор-дурур авло.

Лек иқоматни бевузу демак,
Бўлди макрӯҳ билга-сен бешак.

Сен азон дерда тут бу сўзни йод,
Лаҳн ила ҳарфларни қилма зийод.

Вақтларда дегил азонларни,
Қилма бевақт ушбу чорларни.

Беш кишига кароҳийят-дур азон,
Деса айланг иъодасин ул он.

Бир ноболиг-у йана хотун,
Жанаб-у маст-у йана бир мажнун.

Гар қазо борини қилсанг ул фурсат,
Айт аввал азонни бир навбат.

Ўзгаларда азон эмас ҳожат,
Агар айтилса бас-дурур қомат.

Гар жамоъатга йетмасанг билгил,
Ул азон бас-дурур иқомат қил.

Ҳар киши-ким муқим эрмас-тур,
Гар иқомат этса ул бас-тур.

Масжид-и ҳай муъаззиниға жавоб
Вожиб ўлди демаклик, эй аҳбоб,

Қайси-дур бу жавоб мандин эшит,
Ҳар-не деса муаззин ани айит.

Магар ул чоғ-ки деса «ҳайй ала»йин,
Айт! «Ла ҳавла» анда мен айтайин.

Ҳеч сўз дема қилмағил, ҳеч иш,
Бу маҳал сўз, иш ҳаром эрмиш.

Ўзга масжид муъаззиниға жавоб,
Вожиб эрмас-турур билинг аҳбоб.

НАМОЗНИ ЖАМОЪАТ БИЛА УТАМАКНИНГ БАЕНИ

Бил жамоат муаккада суннат,
Ким-ки тарк айласа йегай ҳасрат.

Қавм тарк этса бил мун бешак,
Бўлуру ул қавм ила қитол этмак.²⁰⁴

Сен жамоъатни тарк айламагил,
Ҳар неча кўп савоби кўпроқ бил.

Магар ўлғай санга йовуқ масжид,
Сендин ўлғай йироқ улук масжид.

Ушбу масжидга бор, борма йироқ,
Йўқ раво кўплуги учун бормоқ.

²⁰² Беҳбуд — яхши ҳолат. ²⁰³ Муаккада — таъкидланган: муаккада суннат — Расулиллоҳ қилиниши лозим деб таъкидлаган суннат.

²⁰⁴ Қитол этмак — урушмоқ.

Фавт бўлса намоз-и, масжид ҳай,
Санга уч иш раво-дурур айтай.

Ўзга масжид жамоъатиға йугур,
Йо бу масжидда йолғуз ўтаб тур!

Йо ўз уйунгда-ўқ намоз ўтагил,
Бу уч ишта мухаййар²⁰⁵ ўлдунг бил.

Гар ўн ишдин бириси-дур воқиъ,
Бил жамоъатға бор-дурур монийъ,

Бириси бўлди йомғур-у балчиқ,
Иана бир қўпса кеча ел қатиқ.

Иана бир бўлса гар киши оғриқ,
Йо биров ўлса, бўлса оғриқлиқ.

Иана оч оллида таъом ўлса,
Иана бир бу-ки хавф-и дом²⁰⁶ ўлса

Иана гар хавф бўлса султондин,
Истамаклик йана бу қолгондин.

Иана бири қасос ғавғоси,
Бор ўнунчи вузу тақозоси.

Йамон-у яхши орқасида намоз,
Бил-ки бор-дур шарийъат ичра жавоз.²⁰⁷

Лек авло бу-дур имомат аро,
Ким-ки ўлғай аълам-у атқо²⁰⁸.

Мутайаммим киши-йу, мосиҳ бил,
Мутаваззий²⁰⁹ била йана ғосил.²¹⁰

Жойиз ўлди улар имом ўлғай,
Ушбуларнинг иши тамом ўлғай,

Бўлса гар эр имом хотунға,
Не-турур шаръ буйруғи мунға.

Қилди гар ниййат имомат эр,
Бил-ки хотун намози жойиз дер.

Лек хотун имомат-и ниййат,
Айламак-тур имом ул фурсат.

Бил имомат кароҳиййат ул кишига
Бўлмаса қавм рози ул ишига.

Қилмағай-сиз имом неча киши,
Гар қилур-сиз раво эмас бу иши.

Бири ноболиғ-у йана бири гунг,
Соҳиб-и узр бўлмасун бу сўзунг.

Ким адо қилса ҳарф махражсиз,
Бу кишини имом қилманг сиз.

Сафингиз ики бўлмасун кўрунгиз,
Арони очмайин йовуқ турунгиз.

Бўлса маъмум бир киши муни денг,
Турсун ўнг йон имом ила тенг.

Нафл ўтар кишига фаризагузор,
Иқтидоси дуруст эмас, эй йор.

Мутанаффилнинг²¹¹ иқтидоси вале,
Фарз ўтар кишига раво-дур вале.

НАМОЗ-И ЖУМЪАНИНГ БАЕНИ

Иана билгил намоз-и жумъани фарз,
Бу шаройит била-ки қилғум арз.

Фарз билсун бу навъ ила ҳар ким,
Эрур озод-у тандуруст-у муқим.

Лек адосида неча шарт керак,
Лозим ўлди бу шартлар билмак.

Миср-и²¹² жомийъда қил адо бу намоз,
Қайси-дур миср-и жомийъ эшит роз.

Подшоҳ ўлғай анда, йо нойиб,
Ҳукм-и шаръ айлағай қазо мансаб.

Иана ул-ки шарт подшаҳ бўлсун,
Йо керак анда нойиб-и маъзун.²¹³

Иана бир шарт вақт-и пешин-дур,
Мунда билгил бу навъ талқин-дур.

Фарзин вақт жумъада демагил,
Фарз бу вақтда дегай-сен бил.

²⁰⁴ Қитол этмак — урушмоқ. ²⁰⁵ Мухаййар — ихтиёр ўзига берилган.
²⁰⁶ Дом — чорва. ²⁰⁷ Жавоз — руҳсат, ижозат. ²⁰⁸ Аълам-у атқо — энг
бийлоғон ва энг кучли тақволи. ²⁰⁹ Мутаваззий — вузу қилувчи; мосиҳ-
масҳ қилувчи. ²¹⁰ Ғосил — ғусл қилувчи.

²¹¹ Мутанаффил — нафл намозини ўқувчи. ²¹² Миср — катта шаҳар.
²¹³ Маъзун — изн берилган.

Иана бир шарт хутба-дур анда,
Зикр-и ҳақ-дур ақалли ул анда.

Иана бир шарт бил жамоъатдур,
Озроғи уч киши бу фурсат-дур.

Лек ғайр-и имом уч бўлсун,
То жамоъат бу уч била тўлсун!

Бўлса мазкур шартлар ҳосил,
Фарз анда намоз-и жумъани бил.

Чунки масжидга йетга-сен аввал,
Нафл қил ики ракъат ушбу маҳал.

Бор бу ики таҳийят-и масжид,
Ута тенгри ишида кўрсат жид.

Иана суннатни тўрт ракъат қил,
Суннат-и жумъалик нийят қил.

Қилмағай-сиз намоз хутба чоғи,
Зокир этма билинг не сўзга дағи,

Гар хатибингдин ўзга бўлса имом,
Не-дурур шаръ элига мунда калом.

Бил-ки эрмас бу хориж-и суннат,
Қил намозингни бекароҳийят.

Қаъдада гар имомға еттинг,
Иқтидо қил-ки бу намоз этдинг,

Иана қилгил сунан²¹⁴ била пешин,
Зухр наздиктар²¹⁵ дегил ул ҳин.

Кишига тарк бўлса ушбу салот,
Андаким мунъақид эмас²¹⁶ бу салот.

Зухрда бор жамоъат ул авқот,²¹⁷
Айласун зуҳр йалғуз ул авқот.

Ўтабон жумъадин бурун пешин,
Азм-и масжид гар айласанг ул ҳин.

Жумъага гар йетишмасанг билгил,
Ўтаган зуҳрунг ўлғуси ботил.

Ияхши тўн кий-ки мустаҳаб-тур бу,
Тут ўзунг бирла бу маҳал хушбу.

Киши бўйнига қўймағай-сен айоқ,
Қайда йер топсанг анда ўлтурмоқ.

ИИД НАМОЗЛАРИНИНГ БАЕНИ

Ийдларнинг намози вожиб бил,
Мен айтқан киби адо қилгил.

Мунда ҳам билга-сен шаройит бор,
Жумъани шартидек-турур, эй йор.

Жумъада хутба илгари ўқилур,
Ийдларда намоздин сўнг ўқулур.

Чиқса кун вақтининг бидойатидур,
Тушгача вақтининг ниҳоятидур.

Ийдларда намоз ики ракъат,
Ўтагил беазон-у бе қомат.

Рамазон ийди бўлса дей рамазон,
Ийд-и қурбон гар ўлса дей қурбон.

Бил-ки вожиб-турур тўқуз такбир,
Ийдларда борин дейин бир-бир.

Бил-ки таҳрима дедилар бири,
Иана ики рукуъ такбири.

Иана олтисини завойид²¹⁸ бил,
Ушбулар билмагин фавойид²¹⁹ бил.

Сўнгра таҳримадин сано ўқуғил,
Иликинг мунда боғламоқ-тур бил.

Иана мундин кейин де уч такбир,
Кўтариб боғламай илиг бир-бир.

Лек охиргида қовуштур илиг,
Керак элга буларни билмаклик.

Иана ўқу «аъзу» ила «бисмил»,
Иана «ал-ҳамд» ила қироъа қил.

Иана билгил икинчи ракъатдин,
Сўнгра «ал-ҳамд» ила қироъатдин.

²¹⁴ Сунан — «суннат»нинг кўплиги. ²¹⁵ Наздиктар — 197 ячи изоҳга қаранг. ²¹⁶ Андаким мунъақид эмас — ҳисоб эмас, келишилмаган, яъни ўз вақтидан бошқа вақтда. ²¹⁷ Авқот — «вақт»нинг кўплиги.

²¹⁸ Завойид — «зойид» (ортиқ)нинг кўплиги. ²¹⁹ Фавойид — «фонда»нинг кўплиги.

Айт такбир йана уч навбат,
Кўтариб боғламай эл ул фурсат,

Йана дегил рукуъ такбирин,
Йод тут шаръ аҳли тақририн.

Гар имом айтқанда такбирот,
Иқтидо қилсанг анга ул авқот.

Айт такбирлар, ўқума сано,
Солиб илгингни қил буларни адо.

Иқтидо қилдинг ар рукуъ чоғи,
Айт тасбиҳ вақтида бойоғи.

Гар йетиштинг иккинчи ракъатта,
Сенга бу бўлди бу фурсатта.

Ул маҳал қўп имом қилса салом,
Ул намозингни қил бу навъ тамом.

Уқу «ал-ҳамд» ҳам қироъат қил,
Сўнгра такбирларни айтқил.

Фитр ыйди-ки ойна-дур шаввол,
Бўлса таҳқиқ ийд баъд-и²²⁰ завол,

Сўнгги кун бу намоз қилса бўлур,
Масъала жаҳд бирла билса бўлур.

Лек агар ийд бор-дурур азҳо,²²¹
Бўлди ташриқ кунларида раво.

Қайси-дур ийдларда истиҳбоб,²²²
Айтайин йод олға-сиз аҳбоб.

Айла мисвок, йахши тўнлар кий,
Яхши ид тут ўзунг, бўйла, санга дей.

Сен намоз айламакта бил мунча,
Қилмағил нафл ани қилғунча.

Борсанг ар ийдгаҳа бир йондин,
Узга йўл бирла йонга-сен ондин.

Фитр ийдида мустаҳаб-тур бил,
Садақа-йи фитрни бурун бергил.

Йегулук ийдларнинг йемакларидин,
Билга-сен шаръ эли демакларидин.

Айт такбирларни оҳиста,
Йетгунча ийдгаҳа пайваста.

Ийд-и азҳода этангиз такбир,
Борисин айтайин санга бир-бир.

Ҳар фариза сўнгида сен мун бил,
Барча ташриқ кунларида дегил.

Арафа-йи фажрдин демак-тур бил,
Сўнгги ташриқ асриғача дегил.

Бил-ки вожиб-турур бу такбирот,
Бу масойилни йод ол, тўхтот.

Утагунча намоз ҳеч нима,
Ийд-и азҳо гар ўлса ҳеч йема,

Қил намозингни айла қурбонлиқ,
Билгил андин-ки бор-дурур лойиқ.

Ики ийд ичра ики вожиб-тур,
Мунда айтай демак муносиб-дур.

САДАҚА-ЙИ ФИТРНИНГ БАЕНИ

Бўлса моллик-и нисоб агар ҳар ҳур,
Садақа-йи фитр анга вожиб-тур.

Фитр ийдида фитр садақаси бил,
Қилайин санга шарҳ эшитгил.

Бу нима-ким нисоб-дур анга от,
Мунда дохил эмас заруриййот.

Йегулук, кийгулук уй олоти,
Уруш асбоби-йу минар оти.

Ҳозий элда магар икки от-тур,
Мунча чоғлиқ анга зарурот-тур,

Йана экмакка бил-ки деҳқонга,
Ики уйни²²³ зарур бил-ки онга.

Йана касб аҳлиға-ки бор асбоб,
Фиқҳдин бўлса фиқҳ элида китоб.

Хизмат учун гар ўлса бандалари,
Бил-ки бор-дур зарури ушбулари.

²²⁰ Баъд — сўнгра, кейин. ²²¹ Ийдн азҳо — қурбон ҳайити. ²²² Истиҳ-
боб — мустаҳаб амали.

²²³ Уй — қорамол.

Бу заруридин ортуғин санағил,
Шарт эмас мунда пулнинг ўтмағи, бил.

Гар нисобиға йетса бу фозил,
Фитр садақасини сен бергил!

Садақа-йи фитрни ўзунгдин бер,
Шаръ кимдин йана муни бер дер?

Гар санга бўлса ўғлон-у банда,
Бер булардин бу садқани анда,

Берма қулдин-ки бор тижорат учун,
Болиғ ўлган эса ўзи берсун!

Кичик ўғлон-ки моллиқ эрур,
Отаси ўғли молидин берур.

Кичик ўғлонда банда бўлса бу ҳин,
Садқа бермак йўқ ихтиёж андин.

Бўлса ўғлон жиҳоти андин бир,
Масъала шаръ аҳли мундоқ дер.

Киши бошиға вожиб ўлгон ҳин,
Берга-сен нисф-и соъ буғдойдин.

Берурунг бўлса гар мавиз²²⁴ сенинг,
Бил-ки буғдойдек ўлди ҳукми анинг.

Йана ҳурмо-ву арфадин бир соъ,
Берга-сен санда бўлса гар бу матоъ,

Билга-сен соъ тўрт ботмон-дур,
Шарънинг ботмони бу деган-дур.

Икки ратл ўлди ушбу ботмон бил,
Ратл истор ила йигирма дегил.

Бил-ки мисқол бирла бу истор,
Тўрт йарим-дур муни эшит, эй йор,

Ратл мисқол бирла бир тўқсон,
Ботмонин бил-ки бўлди йуз саксон,

Соъни етти йуз йигирма дегил,
Борини шарҳи бирла дедим бил.

Йо бу зикр айлаганни қиймат қил,
Қийматни бермакини афзал бил.

Фитр ийди тонги йорутса қароғ,
Бил-ки вақт-и вужуб²²⁵ эрур бу чоғ.

Садқа бер бурнароқ намозингдин,
Мустаҳаб-тур берур эсанг бу ҳин.

Садақа-йи фитр бермак эшитгил,
Ийдтин бурна доғи жойиз бил.

Бўлса бу садқада агар таъхир,
Бор саҳиҳ ўзга вақт берсанг бер.

Садақа-йи фитр-и масрафи-йи²²⁶ закот,
Бир-дурур хотирингда сен тўхтот.

ҚУРБОНЛИҚНИНГ БАЁНИ

Йана азҳиййа бил-ки вожиб-тур,
Ийд-и азҳода сен бажо келтур.

Садақа-йи фитр вожиб ўлганға,
Вожиб ўлғай бу иш дағи онға.

Лек қурбон ўзига қилсун бас,
Қул-у фарзанд учун бу вожиб эмас.

Ийд-и азҳо намозини қилсанг,
Бўлди вақт-и вужуд агар билсанг.

Вақти бил уч кун ўлди кўнглунгға ол,
Лек аввалғи кун-дурур афзал,

Ким қурбон қилур муни билсун,
Шаҳр халқи намоз ўтаб қилсун.

Фарадий эл раво-дурур билингиз,
Ийднинг субҳидин кейин қилингиз.

Киши бошиға ўчку-дур, йо қўй,
Йетти кишига тева-дур, йо уй.

Қўй-у ўчку йошин билинг, бойлар,
Бир йошини тугатган ўлғайлар.

Уй-у тева керак-турур ул он,
Учга-ву олтиға ойоқ қўйгон.

Хасий-у²²⁷ шохсиз раво-дур бил,
Тенгри йўлида они қурбон қил.

²²⁴ Мавиз — майиз. ²²⁵ Вужуб — вожиб амали.

²²⁶ Масраф — сарф қилиш. ²²⁷ Хасий — бичилган.

Ушбу қурбонлиғ ўлмасун ул чоғ,
Оруқ-у оқсоқ-у чиноқ-у чўлоғ.

Бўлмасун кўр-у калта-ву тишсиз,
Ушбуларни билинг эмас жойиз.

Оруғ андоқ-ки бўлмағай илиги.²²⁸
Чўлоқ андоқ-ки бўлмағай илиги.²²⁹

Оқсоқ ул бўлди шаръ эли дер нега?
Кела олмағай ул турар йерига.

Қулоғи, қуйруғи била кўзидин,
Бўлмағай сулси, забҳ²³⁰ айлар ҳин.

Эмди тишсизни дей билинг мундоқ?
Бўлмағай оғзида тиши мутлақ.

Яхшироқ бу-дурур ўзунг забҳ эт,
Йо буйур, дағи забҳинг устига йет.

Сулсини садақа қил-ки бор афзал,
Йана бир сулсини ўзунг учун ол,

Йана бир сулсини зиёфат қил,
Сахласанг барчасини ҳам сен бил,

Терисин садқа, йо бир олат қил,
Интифоъ²³¹ олса бўлғай андин бил.

УЛУК НАМОЗИНИНГ БАЕНИ

Йана билгил ўлук намози бор,
Муни фарз-и кифойа деб-дурлар.

Қайси-дур бу кифойа фарзи бил,
Айтайин сен қулоқ сол, эшитгил.

Бир мусулмон ул ишни қилганидин,
Соқит ўлғай тамоми гарданидин.

Билибон ҳеч ким агар қилмас,
Бори бўлур муъоқиб²³² эл билмас.

Тўрт такбир бўлди, бил бу салот,
Не йўсунлиқ қилурни дей, тўхтот.

Бўлса такбир аввал, эй сарвар,
Муни айтурда сен илигни кўтар.

Мундин ўзга дерингда такбирот,
Эл* кўтарма, бошингни сен теброт.

Ўқуғай-сен сен они андин сўнг,
Йана такбирни дегандин сўнг.

Айтғай-сен расулға салавот,
Йана учунчини айтғил бот.

Ўқу учунчидин кейин бу дуъо,
Бу дуъо суннат ўлди қилғил адо.

Оллоҳумма-ғфир ли-ҳаййино ва маййитино ва шоҳидино
ва ғойибино ва сағирино ва кабирино ва закаринино ва унсоно
Оллоҳумма ман аҳйайтаҳу минно фааҳйийҳу тала-л-исломи
ва ман таваффайтаҳу минно фа таваффаҳу аъла-л-иймон ва-
т-тавбати би раҳматика йо арҳама-р-роҳимийн. Оллоҳумма-
жъалҳу лано фаратан ва-жъалҳу лано ажран ва захран ва-
жъалҳу лано шофиъан ва мушаффиъан би раҳматика йо ар-
ҳама-р-роҳимийн.

Қиз норасида бўлса:

Оллоҳумма-жъалҳу лано фаратан ва ажъалҳу лано ажран ва
зухран ва ажъалҳу лано шофиъатан ва мушаффиъатан би
раҳматика йо арҳа-ма-р-роҳимийн.

Йана тўртунчидин кейин де салом,
Бу намозингни қил бу навъ тамом.

Бу намоз айламакта сен мун бил,
Суннат ўлди намоз-и ихфо қил.

Сен ўлукка намоз қил бу сифот,
Кўксунинг ўтрисида қил бу салот.

Шаҳ керак, бу имом йо қозий,
Йо бирав-ким валий эса розий.

Бу намозингни қилға-сен уч саф,
Сўнгги саф бил-ки бор-дурур ашраф.

Фавт агар бўлса кишига такбир,
Бўлмаган киши-тур десун йана бир.

Гар намоз айламакта ул фурсат,
Ҳозир ўлганга ўзга-дур суврат.

Бетаваққуф намозға кирар ул,
Ушбу-дур бил шарихат аҳлиға йўл.

Фавт бўлганни сўнгра дей, айтай,
Бедуъо де уларни пайдарпай.

²²⁸ Илик — илик. ²²⁹ Илик — қўл. ²³⁰ Забҳ айламақ — сўймоқ. ²³¹ Ин-
тифоъ — фоида. ²³² Муъоқиб — жазоли.

* Эл — қўл.

Чун жаноза кўтарсалар муни бил,
Қиладурган намоз қатъ этгил.

ТАРОВИҲ НАМОЗИНИНГ МАСОЙИЛИ

Сен таровиҳ намозини бил,
Рамазон тунларида они қил.

Суннат ўлди бу ики ўн рақъат,
Лек эмас-тур муаккида суннат,

Бу намоз ила сўнгра хуфтандин,
Витрни сўнгра қилга-сен андин.

Ҳар ики рақъат этсанг айла салом,
Қил жамоъат била муни итмом.

Тўрт рақъатта истироҳат қил,
Уч бу тасбиҳни бу вақт дегил.

Субҳона зи-л-мулки ва-л-малакути субҳона зи-л-ъиззати
ва-л-ъазамати ва-л-қудрати ва-л-кибрйои ва-л-жабарути
субҳона-л-малики-л-ҳаййи-л-лазий ло йамуту суббуҳун қуд-
дусун раббу-л-малоикати ва-р-руҳ.

Мустаҳаб-дур тамом ўқу қуръон,
Сен таровиҳта бори рамазон.

Йўқ эса ўқуғай-сен ул оят.
«Фотиҳа»дин кейин ўшул фурсат.

Утабон витрға чу йетгай-сен,
Витрни ҳамжамоъат этгай-сен.

Йана ишроқ²³³нинг намозини бил,
Чиқса кун найза бўйи сен муни қил.

Ўқу «ал-ҳамд» ушбу оятлар.
Бил-ки мундоқ-турур ривойатлар.

Оллоҳу нуру-с-самавати ва-л-арзи масалу нуриҳи ка-миш-
кавотин фиҳо мисбоҳун ал-мисбоҳун фи зужожатин аз-зужо-
жату ка аннаҳо кавкабун дуррийун йўқаду мин шажаратин
муборакатин зайтунатин ло шарқиййатин ва ла ғарбиййатин
Йукоду зайтуҳо йузиу ва лав лам тамсасҳу норун нурун ъала
нурин йаҳдийа-л-лоҳу би кулли шайъин алимум

Йана иккинчи рақъат ўлганда
«Фотиҳа»дин кейин ўқу анда.

Фи буйутин азина-л-лоҳу ан турфаъа ва йузкару фиҳо-с-
муҳу йусаббиҳу лаҳу фиҳс би-л-ғудувви ва-л-осоли рижолун
ла тулҳиҳим тижоратун ва ла байъун ъан зикри-л-лоҳи ва
иқома-с-салоти ва ийтои-з-закоти йахофуна йавман татақал-
лабу фиҳи-л-қулубу ва-л-абсору ли йажзийа ҳуму-л-лоҳу
аҳсана мо ъамилув ва йазидахум мин фазлиҳи во-л-лоҳу
йарзуқу ман йашау би ғайри ҳисобин.

Йана айтай намоз-и чошт эшит.
Тут қулоқ ушбу арзадошт эшит.

Билга-сен суннат ўлди ушбу салот,
Номуъаййан-дурур вале рақаъот.

Муни Ҳазрат ўтаб-турар билингиз,
Гаҳ ики, гоҳ тўрт, гаҳ, секиз.

Баъзи эл деб-турур ўн ики дағи.
Ўтангиз бу намоз чошт чоғи.

Ўтангиз бу намоз ики рақъат,
Ўқу «ал-ҳамду»дин сўнг ул фурсат.

Ўқуғай-сен бурунқи рақъатта.
«Ва-з-уҳо» сурасин қироъатта.

Йана иккинчини ўтар ҳолат,
Сен «А лам нашраҳ» ўқу ул фурсат.

Тўрт рақъат ўтар бўлсанг муни бил.
«Фотиҳа»дин кейин булар ўқуғил.

Бурно «Ва-ш-шамс» ўқу бу фурсатта,
Йана «Ва-л-лайл» икинчи рақъатта.

«Ва-з-зуҳо»дир учунчи бўлганда.
Сен «А лам нашраҳ» ўқусанг онда.

ТАҲАЖЖУД НАМОЗИ МАСОЙИЛИ

Эмди айтай санга таҳажжуд эшит.
Тангрига қилсанг ар таъаббуд эшит.

Тун ярмида ўйқудин уйғон,
Қил таҳажжуд намозини ул он.

Бил таҳажжудни фарз Ҳазратқа,
Суннат ўлди ва-лек умматқа.

²³³ Ишроқ — қуёшнинг чиқиши, ёришиш.

Уйқудин бу дуъони қўпқанда,
Уқу, Ҳазрат ўқуп-турур анда:

Оллоҳумма лака-л-ҳамду анта қаййиму-с-самавоти ва-л-арзи ва ман фиҳинна ва анта малику-с-самавоти ва ман фиҳинна ва лака-л-ҳамду анта-л-ҳаққу ва ваъдука ва лиқоука ҳаққун ва қавлука ҳаққун ва-л-жаннату ҳаққун ва-н-нору ҳаққун ва-н-набиййуна ҳаққун ва Муҳаммадун ҳаққун ва-с-соъату ҳаққун. Оллоҳумма лака асламту ва бика оманту ва ʔалайка тавакалту ва илайка анабту ва бика хосамту ва илайка ҳокамту анта раббуно ва илайка-л-масиру фағфирли мо қаддамту ва аххарту ва мо асрарту ва мо аъланту ва мо анта аъламу биҳи минний анта-л-муқаддаму анта-л-муаххару анта илоҳи ла илоҳа илла-анта ва ла ҳавла ва ла қуввата илло би-л-лоҳи самиъа-л-лоҳу лиман ҳамидаҳу ал-ҳамду ли-л-лоҳи рабби-л-оламийна субҳона-л-лоҳи ва биҳамдиҳи.

Йана ўн оят ўқумоқ-тур бил,
«Оли Имрон» ойотидин ўқуғил.

Инно фи халқи-с-самавоти ва-л-арзи ва-ихтилофи-л-лайли ва-н-наҳори ла айотин ли увли-л-албоби-л-лазина язкуруна-л-лоҳа қийаман ва қуъудан ва аъла жунубиҳим ва йатафак-каруна фи халқи-с-самавоти ва-л-арзи раббано мо халақта ҳаза ботилан субҳонака фақино ʔазоба-н-нори. Раббано иннака ман тудхили-н-нора фақад ахзай-таху ва мо ли-з-золи-мина мин ансорин. Раббано иннао самиъно мунодийан йуноди лилиймони ан омину бираббикум фа оманно раббано фағфир лано зунубано ва каффир аънно саййиотино ва тавафّفано маъа-л-аброри. Раббано ва отино мо ваъадаттано ʔало русулика ва ла тухзино йавма-л-қийомати иннака ла тухлифу-л-миъода фастажоба лаҳум раббукум анний ла узиъу ʔамала ʔомилиин минкум мин закарин ав унсо баъзукум мин баъзин фа-л-лазинаҳо жарув ва ухрижув мин дийариҳим ва узув фи сабилий ва қоталув ва қутилув ла укаффиранна ʔанҳум саййиотиҳим ва ла удхиланнаҳум жаннатин тажри мин таҳтиҳо-л-анҳору савобан мин ʔинда-л-лоҳи ва-л-лоҳу ʔндаҳу ҳусну-с-савоби ла яғуранака тақаллубу-л-лазина кафарув фи-л-билади мато-ʔун қалилун сумма маъвоҳум жаҳаннаму ва биъса-л-миҳаду локини-л-лазина-т-тақав раббаҳум лаҳум жаннатун тажри мин таҳтиҳо-л-анҳору холидина фихо нузулан мин ʔинди-л-лоҳи ва мо ʔинда-л-лоҳи хайрун ли-л-аброри ва инно мин аҳли-л-китоби ламан йуъмину би-л-лоҳи ва мо унзила илайкум ва мо унзила илайҳим хошиъина ли-л-лоҳи ла йаштаруна би ойоти-л-лоҳи саманан қалилан увлоика лаҳум ажруҳум ʔинда раббихим инна-л-лоҳа

сарифу-л-ҳисоби. Йо аййнуҳол-лазина оману-собирув ва собирув ва робитув ва-т-тақу-л-лоҳа лаъаллакум туғлиҳуна.

Бу таҳажжуд намозини Ҳазрат,
Гаҳ секиз қилди, гоҳ ўн ракъат.

Мен санга айтайин таъаббуддин,²³⁴
Витрни сўнгра қил таҳажжуддин.²³⁵

Вақтида кўр чу бўлса гунжойиш,²³⁶
Бу йўсуллуқ-ки дермен этгил иш.

Бурноғи ики ракъат ичра ўқу,
Уқуғулуқни бил-ки бор-дур бу.

«Ойату-л-курсий» ўқу, аввал, бил,
Сўнгида, «омана-р-расул» ўқуғил.

Уқу икинчи ики ракъатта,
Сажда бирла «духон»²³⁷ бу фурсатта.

Сен учун икида «йосин» бил,
Сўнгида «фатҳ» сурасин ўқуғил.

Йана тўртунчи иккида «тоҳо»и,²³⁸
Уқу андин тамом, йо баъзи.

Витрда йана «сабих» исм ўқуғил,
Йана қил йод, «қул ҳува-л-лоҳ» бил,

Чошт²³⁹ бирла таҳажжуд-у ишроқ,
Гар ўтар-сен менинг бу сўзума боқ.

Ушбу деган сувар²⁴⁰ била ойот,
Бўлмаса санга йод ул авқот.

Ҳар не кўнглунг тилар ани ўқуғил,
Тенгри даргоҳида ибодат қил.

Вақтда вусъат²⁴¹ ўлса сен муни бил,
Қил таҳажжуд намозида татвил,²⁴²

Чошт-у зуҳр-у аср ила ишроқ,
Мутақобил-дурур²⁴³ булар сен боқ.

Бом-у шом-у таҳажжуд-у хуфтан,
Бор булар ҳам муқобила бўлган.

²³⁴ Таъаббод — ибодат қилиш. ²³⁵ Таҳажжуд — тун оққандан сўнг уйқудан туриб ёки витр билан бирга ўқиладиган намоз. ²³⁶ Гунжойиш — сизгиш. ²³⁷ Қуръондаги «Ад-духон» сураси. ²³⁸ Тоҳо — Қуръондаги 20-нчи сураининг номи. ²³⁹ Чошт — пешини. ²⁴⁰ Сувар — сураининг кўплиги. ²⁴¹ Вусъат — бемалоллик, кенглик. ²⁴² Татвил — чўзиш, узайтириш. ²⁴³ Мутақобил — муқобил, рўбарў.

КУСУФ-У ХУСУФ²⁴⁴ НАМОЗИ МАСОЙИЛИ

Суннат ўлди қуйош, тутулганда,
Утангиз бу намозни анда.

Бил имом-и намоз-и жумъа керак,
Бу кишини керак имом этмак.

Қилибон бу деган кишини имом,
Сиз жамоъат била қилинг итмом.

Сен, имом ул чоғ ики ракъат қил,
Паст ўқу, узун қироъат қил.

Утагандин кейин дуъо қилингиз,
Мен айтқан киби адо қилингиз.

Сен дуъо-ву намозни мунча,
Қил тамом офтоб очилгунча,

Ийдгоҳ ичра афзал ўлди билинг,
Иўқ эса жумъа масжидида қилинг.

Узга йерда ҳам ўлди бу жойиз,
Афзал ўлди бу ики йер билингиз.

Лек бир йерда бир жамоъат ила,
Қилса макруҳ-дур бу ҳайъат ила.

Бу имом бўлмаганда бу-дур сўз,
Утасун ҳар ким ул маҳал йолғуз.

Ой тутулганда ҳам намоз ўтагил,
Мунда йалғуз намоз ўтар-сен бил.

Ой очилгунча қил намоз-у дуъо,
Масъала бу-дурур шарийъат аро.

Йана ҳар тарс-и²⁴⁵ ваҳм бўлса улуқ,
Мисли қатиг йелу қаронгулуқ,

Қил дуъо-ву намоз бу фурсат,
Бу маҳаллар бу феъл бил суннат.

ИСТИҚО НАМОЗИ МАСОЙИЛИ

Йана бор-дур намози истисқо,
Йоғмаса йомғур ани айланг адо.

Ики ракъат-турур жамоъат ила,
Утагайсиз они бу ҳайъат ила.

Поинга чиқсун ул йигилгонлар,
Пиглиб жумла-йи мусулмонлар,
Бу йигилмоққа дин эли бас-дур,
Зиммий²⁴⁶ ул жамъда керакмас-дур.

Тўпини бозгуна кийсун имом,
Бу намоз айласун бу навъ тамом,
Ушбу янглиғ ани адо қилингиз,
Утагандин кейин дуъо қилингиз.

Гар йоғин йоғмаса эшитинг роз,
Қилинг уч кунгача бу навъ намоз.

ИСТИХОРА НАМОЗИ²⁴⁷ МАСОЙИЛИ

Ҳар ишни-ки қилур эсанг муни бил,
Истихора намозини ўтагил.

Муни Жобир ҳикоят айлаб-тур,
Мустафодин ривоят айлаб-тур.

Бу намозингни ики ракъат қил,
Истихора валек ниййат қил.

Бурно қил йо сўнгги ракъатда,
«Қул ҳува-л-лоҳ» ўқу бу фурсатта.

Бу намозингни чунки қилсанг адо,
Йана андин кейин ўқу бу дуъо:

Оллоҳумма инний астахирука биъилмика ва-т-тақдирука би қудратика ва асъалука мин фазлика-л-азими. Ва иннака тақдиру ва ла ақдиру ва таъламу ва ла аъламу ва анта ʻал-лому-л-ғуйуби. Оллоҳумма ин кунта таъламу инна ҳаза-л-амра.

Мунда ул ишни хотирингда кечур,
Лек тил бирла десанг авло-дур.

Хайрун лий фи диний ва маъоший ва ʻоқибати амри ʻожила-тан ва ʻожилатан фа ақдирҳу лий ва йассирҳу лий сумма бо-рик лий фиҳи ва ин кунта таъламу анна ҳаза-л-амра

Мунда ҳам ул ишинг кўнгулда кечур,
Тил била гар истасанг авло-дур.

Шаррун лий фи дини ва маъоши ва ʻоқибати амри ʻожила-тан ва ʻожилатан фа асрифҳу ʻанний ва асрифни ʻанҳу вақ-дир лийял-хайра айнамо кунта. Иннака ало кулли шайъин қадийр.

²⁴⁴ Кусуф-у хусуф — ой билан қуёшнинг тутилиши. ²⁴⁵ Тарс — қўрқув.

²⁴⁶ Зиммий — исломга мутӣ номусулмон. ²⁴⁷ Истихора намози — бир ишни қилиш-қилмасликни билиш учун ўталадиган намоз.

Бу ишинга-ки айладинг бу салот,
Хотирингда бу сўзни тўхтат.

Ушбу шарт анда сен муқаррар тут,
Қилур-у қилмасин баробар тут.

Бу намозингни чу адо қилдинг,
Қилур ишинг учун дуъо қилдинг.

Қўз агар қилмоғиға мойил-сен,
Бетаваққуф қилур ишинг қил сен.

Боқ агар қилмасин тилар кўнглунг,
Қилма мундоқ агар тилар кўнглунг.

КИТОБ ХОТИМАСИ

Ли-л-ло ал-ҳамд-ким икинчи фарз,
Сўзини билғанамча қилдим арз.

Айттим мен намозлар отини,
Фарзини, вожибини, суннатини.

Иана сўзининг бошиға мен қайтай,
Қолган уч фарзнинг сўзини айтай.

МУНДАРИЖА

Намоздин ташқария олти фарзнинг баёни	3
Намоз фаройизининг баёни	3
Сунинг масойили	4
«Намоз ўтар ернинг масойили	6
Кийгулук масойили	8
Нажосатнинг аввалги қисмининг баёни.	10
Нажас нимани йумогининг баёни.	11
Бадап таҳоратининг масойили.	12
Истинжонинг аввалги навъининг баёни.	12
Истинжо суннатларининг баёни	13
Истинжонинг иккинчи навъининг баёни.	14
Истибро масойили	14
Нажасатнинг иккинчи қисмининг баёни	15
Ғуслнинг аввалги мужибининг баёни.	15
Ғуслнинг иккинчи мужибининг баёни.	16
Ғуслнинг учинчи мужибининг баёни.	16
Жанаб-у ҳайз ва нифос қилмас нималарнинг баёни.	16
Тўрт суннати ғуслийининг баёни.	16
Ғуслнинг фаройизининг баёни.	16
Ғуслнинг суннатларининг баёни.	17
Вузу навоқизининг баёни.	20
Вузу фаройизининг баёни.	21
Вузу суннатларининг баёни.	22
Вузу мустаҳабларининг баёни.	24
Вузу макруҳларининг баёни.	24
Утук масҳи масойили	26
Тайаммум баёни	26
Тайаммум навоқизининг баёни.	27
Намоз вақтларининг баёни	29
Мустаҳаб вақтлар баёни.	29
Намозда вақтлар била макруҳ вақтларнинг баёни.	30
Қибла масойили.	31
Намоз ниййатининг масойили	32
Қиём масойили	32
Қироат масойили	33

Рукуъ масойили	33
Сужуд масойили	33
Қуъуд масойили	34
Намоз вожиботининг баёни	34
Сажда-йи саҳв мужиботининг баёни	37
Намоз суннатларининг баёни	38
Намоз мустаҳабларининг баёни	40
Намоз адабларининг баёни	41
Намоз мубоҳларининг баёни	41
Намоз макруҳларининг баёни	42
Намоз фосидларининг баёни	45
Беш вақт намознинг баёни	47
Мусофирона намознинг баёни	47
Соҳиби тартибнинг баёни	49
Оғриқ намозининг баёни	50
Намозни жамоъат била ўтамакнинг баёни	51
Намози жумъанинг баёни	53
Ийд намозларининг баёни	55
Садақа фитрнинг баёни	57
Қурбонлиқнинг баёни	59
Ўлук намозининг баёни	60
Таровиҳ намозининг масойили	62
Таҳажжуд намози масойили	63
Қусуф-у хусуф намози масойили	66
Истисқо намози масойили	66
Истихора намози масойили	67
Китоб хотимаси	68

ЗАҲИРИДДИН МУҲАММАД БОБУР

КИТОБУ-С-САЛОТ

Ўзбек тилида

ЗАХИРИДДИН МУҲАММАД БАБУР

КИТОБУ-С-САЛОТ

На узбекском языке

Мусаввир: Темур Саъдулла.
Техн. муҳаррир: Мирзиёд Олим.
Мусахҳиҳа: Зиёдаҳон Латифхон қизи.

ИБ № 71

Теришга берилди 13. 04. 1993 й. Босишга рухсат этилди 5. 10. 1993й. Бичими 84×108^{1/32}. № 2 босмаҳона қоғози. Юқори босма усулида босилди. Шартли босма табағи 4,5. Ҳисоб табағи 3,0. 40000 адад нусха. Баҳоси келишилган нархда. Буюртма № 4342.

Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот қўмитасининг А. Қодирий номидаги халқ мероси нашриёти, Тошкент, Навоий кўчаси, 30. Шартнома № 7059.

Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот қўмитасининг 1-босмаҳонасида босилди. Ҳ00002. Тошкент, Сағбон кўчаси, 1-берк кўча, 2-уй.